

Riksdagens snabbprotokoll

2021/22:117

Torsdagen den 19 maj

Kl. 12.00–16.12

Det justerade protokollet utkommer inom tre veckor eller vid den tidpunkt som talmannen bestämmer. Talare som vill göra anmärkningar mot snabbprotokollet ska anmäla detta senast kl. 12.00 den tredje vardagen efter sammanträdet.

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 28 april justerades.

§ 2 Anmälan om kompletteringsval

Andre vice talmannen meddelade att Moderaternas partigrupp anmält Ulrika Karlsson som suppleant i konstitutionsutskottet.

Andre vice talmannen förklarade vald till

suppleant i konstitutionsutskottet
Ulrika Karlsson (M)

§ 3 Anmälan om gruppledare för partigrupp

Andre vice talmannen meddelade att Miljöpartiets partigrupp anmält *Rasmus Ling* som gruppledare för partigrupp från och med den 19 maj.

§ 4 Anmälan om ersättare för gruppledare för partigrupp

Andre vice talmannen meddelade att Miljöpartiets partigrupp anmält *Annika Hirvonen* som ersättare för gruppledare för partigrupp från och med den 19 maj.

§ 5 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2021/22:495

Till riksdagen

Interpellation 2021/22:495 Beslut gällande idrotts-
gymnasium
av Alexandra Anstrell (M)

Interpellationen kommer att besvaras onsdagen den 22 juni 2022.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade arrangemang.

Stockholm den 18 maj 2022
Utbildningsdepartementet
Lina Axelsson Kihlblom

Interpellation 2021/22:496

Till riksdagen

Interpellation 2021/22:496 Åtgärder för att stoppa
sexualbrott mot barn
av Marléne Lund Kopparklint (M)

Interpellationen kommer inte hinna besvaras inom tidsfristen.

Skälet till dröjsmålet är andra sedan tidigare inbokade arrangemang.

Interpellationen kommer att besvaras den 29 juni 2022.

Stockholm den 18 maj 2022
Justitiedepartementet
Morgan Johansson (S)
Enligt uppdrag
Jenny Kvarnholt
Expeditionschef

§ 6 Ärende för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:
Motion
2021/22:4740 till utrikesutskottet

§ 7 Val och beslut i kommuner och regioner

Konstitutionsutskottets betänkande 2021/22:KU36
Val och beslut i kommuner och regioner (prop.
2021/22:125)
föredrogs.

Anf. 1 ERIK OTTOSON (M):

Fru talman! Det här är ett ärende som kanske inte har väckt oerhörda konvulsioner i den svenska

folksjälen, men det är inte oviktigt för den sakens skull. Det handlar om våra förutsättningar att i kommuner och regioner fatta beslut, och det handlar om en väldigt intressant nyhet som innebär att man möjliggör automatiserat beslutsfattande på ett sätt som redan är möjligt i våra statliga myndigheter. I våra kommuner har det dock ännu inte fullt ut varit riktigt lika möjligt.

Det här är intressant på flera olika sätt. Det möjliggör effektiviseringar och digitalisering, men det väcker också vissa praktiska och närmast principiella spörsmål. Vad innebär det när man som medborgare inte möts av en människa som ska fatta beslut – det kan vara ett beslut om bistånd eller något annat myndighetsbeslut – utan av en dator som ska göra det? Hur påverkar det förtroendet för det allmänna, och hur påverkar det synen på beslutsfattandets legitimitet?

Detta är ganska viktiga frågor, där jag tycker att utredaren har landat ganska klokt. Jag hade själv möjligheten och den stora äran att få vara en del av den parlamentariskt sammansatta grupp som var referensgrupp i utredningen. Det är på många sätt rimliga slutsatser som man här landar i.

Men Moderaterna har ändå en reservation i det här ärendet, just på denna punkt, som jag skulle vilja yrka bifall till. Vi har en principiell fråga som vi inte tycker har lösts ut fullt och helt. Det handlar om under vilka omständigheter en kommunal nämnd ska få fatta beslut om att överlåta en viss ärendemängd till en automatiserad beslutsfunktion.

Vår uppfattning är att för att det ska vara möjligt för en nämnd att använda detta måste kommunfullmäktige först fatta ett beslut i nämndens reglemente eller på annat sätt för att möjliggöra att man överlämnar eller delegerar ärenden till en automatiserad beslutsfunktion. Skälet till att vi resonerar på det viset är att vi inte får underskatta vikten av att denna något udda fågel kommer in i vår förvaltning.

Det finns en risk för att nämnder, som kan vara ganska små – vi ska komma ihåg att en nämnd inte behöver vara fler än fem personer – drabbas av en entusiasm över dessa nya tekniska framsteg och kanske inte alltid i utgångsläget förstår riktigt vidden av de fattade besluten.

Det finns icke förty säkerhetsfunktioner som innebär att den som inte är nöjd med det beslut som har fattats av en automatiserad beslutsfunktion har rätt att som medborgare få sin sak prövad av en människa, men detta är viktigare än det enskilda fallet. Det handlar om synen på beslutsfattandet och trovärdigheten i våra kommunala förvaltningars beslutsfattande i bredare bemärkelse.

Vi menar att om man i stället säger att kommunfullmäktige först måste fatta beslut om att möjliggöra detta för nämnderna finns det sannolikt också centralt i kommunen ett behov av att skapa en form av regelverk eller infrastruktur för hur dessa saker upphandlas och hur de kommer på plats. Det handlar om vilka kriterier och andra riktlinjer som ska gälla för att man ska få en god tillämpning i realiteten.

I den andra vågskålen ligger nämndernas egen självständighet och möjlighet att fatta beslut om hur de ska bedriva sin förvaltning. Men den självständigheten, menar vi, trumfar inte fullmäktiges roll när det gäller att avgöra hur en kommun på principiell nivå ska styras. Vi menar att det här är en fråga, eller möjligen ett ärende, av principiell beskaffenhet. Då är utgångspunkten att det är kommunfullmäktige som ska fatta beslutet.

Med detta yrkar jag alltså bifall till reservationen.

Anf. 2 PER-ARNE HÅKANSSON (S):

Fru talman! Varje dag samlas kommunala och regionala företrädare i olika organ för att besluta och bereda ärenden och aktuella frågor som tjänstemän, myndighetsföreträdare, har att hantera i sin vardag. Den kommunala självstyrelsen bygger på att den enskilde medborgaren ska kunna utgå från att beslut och beredningar hanteras på ett välordnat och transparent sätt.

Det är utifrån de erfarenheter som uppkommit i dessa sammanhang som det betänkande som nu behandlas har sin utgångspunkt. Sett i ett historiskt och omvärldsorienterat perspektiv vet vi att den svenska samhällsmodellen står sig stark. Valdeltagandet även på lokala nivåer är högt, bland de högsta i världen. I korruptionsindex ligger vi ständigt lågt i de mätningar som görs. Öppenhet och folklig förankring är av stor vikt för detta. Det gäller dock att inte slå sig till ro med detta faktum utan ständigt arbeta med hur beslutsprocesser och de demokratiska styrinstrumenten kan förbättras mot bakgrund av den tekniska utvecklingen eller andra faktiska förhållanden.

I konstitutionsutskottets betänkande *Val och beslut i kommuner och regioner*, som vi nu debatterar, behandlas regeringens proposition på detta område samt två yrkanden i en följdmotion och ett yrkande i en motion från allmänna motionstiden. Jag vill yrka bifall till utskottets förslag, som ställer sig bakom propositionen och avslag på motionerna.

Fru talman! I propositionen föreslår regeringen ändringar i kommunallagen som ger kommuner och regioner möjlighet att i vissa fall delegera beslutanderätten till en automatiserad beslutsfunktion. En förutsättning för detta är att förvaltningslagen fullt ut är tillämplig på det ärende det handlar om och att det automatiserade beslutsfattandet inte strider mot bestämmelser i annan lagstiftning. Syftet är just att åstadkomma ett ändamålsenligt och mer transparent regelverk. Det har vi här att ta ställning till.

När det gäller automatiserat beslutsfattande bör det också betonas att det ju kan prövas av en fysisk person om man så önskar. I detta sammanhang är det viktigt med en uppföljning för att få erfarenheter och kunskap för att kunna utveckla detta vidare.

När Riksrevisionen granskade automatiserat beslutsfattande i den statliga förvaltningen konstaterades att det har lett till en ökad effektivitet. Myndigheternas kostnader för beslutsprocesserna minskade, och väntetiderna för enskilda blev kortare. Även rättssäkerheten

förbättrades i form av ökad likabehandling och förutsägbarhet.

Sveriges Kommuner och Regioner konstaterar också att automatisering innebär att medarbetare kan ägna sig åt mer kvalificerade och värdeskapande uppgifter. Det minskar på så vis administrationen. Det är något som Sveriges Kommuner och Regioner sedan länge har efterfrågat.

Det kan prövas av fysisk person, som nämnts. Det är också viktigt att det följs upp av de kommunala revisionerna, i arbetet med granskningen av den kommunala verksamheten.

Vi kan också lyfta fram detta med vem som ska besluta om det. Vi har landat i att vi stöder propositionen: att ansvaret bör ligga på den ansvariga nämnden.

Det föreslås också i propositionen ändringar i kommunallagen när det gäller det proportionella valsättet. Det nuvarande regelverket har inneburit vissa lösningar, där partier och enskilda ledamöter har utnyttjat det proportionella valsättet genom att använda andra partiets gruppbezeichnung utan att det funnits ett reellt samarbete. Det föreslås att en avgående ledamot i nämnd som valts proportionellt nu ska kunna ersättas genom fyllnadsval.

Det är, som vi ser det, viktigt att frågan om proportionellt valsätt har setts över. Det är viktigt för att öka tydligheten och också stärka det kommunala demokratiska arbetet.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 15.)

§ 8 Kommunala och regionala frågor

Konstitutionsutskottets betänkande 2021/22:KU34
Kommunala och regionala frågor
föredrogs.

Anf. 3 ERIK OTTOSON (M):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation nummer 11, under punkt 10, om distansdeltagande i fullmäktige- och nämndsammanträden.

Detta är ett ständigt återkommande betänkande från konstitutionsutskottet som behandlar motionsyrkanden från den allmänna motionstiden. Det handlar om just kommunala och regionala frågor, kanske i synnerhet om olika delar av kommunallagen. Det är en väldigt viktig lagstiftning, som styr hur vi har vårt demokratiska inflytande över en mycket stor andel av vår gemensamma välfärd. Det är alltså inget som man kan rycka på axlarna åt, utan det är viktiga frågor. Och det finns många relevanta diskussioner i detta betänkande som man kan ta fasta på.

Vi har i dag inga förslag om tillkännagivanden till regeringen, men tidigare har konstitutionsutskottet markerat i flera viktiga frågor, där vi tycker att det bör komma till en förändring.

En fråga som jag särskilt vill lyfta i dag är den fråga där jag reserverar mig. Det handlar om möjligheten till deltagande på distans i kommunala sammanträden.

Vi har tagit oss igenom nedstängningar och råd och rekommendationer. Vi är kanske inte igenom pandemin, men vi har tagit oss igenom de absolut svåraste konsekvenserna av den, där vi har behövt hålla avstånd, hålla i och hålla ut.

Vi som är aktiva inom den kommunala demokratin och kanske, som jag, till och med är ordförande i en kommunfullmäktigeförsamling har upplevt en ovisshet när det gäller vad den lagstiftning som finns i dag innebär för förutsättningarna att delta digitalt, alltså på distans.

Det är i dag ganska högt ställda krav i den svenska kommunallagen när det gäller möjligheten att delta på distans vid till exempel nämndsammanträden, kommunstyrelsesammanträden eller kommunfullmäktigesammanträden. Man ska kunna höra och se varandra på likvärdiga villkor, står det. Man ska kunna delta på likvärdiga villkor. Och likvärdiga villkor är en ganska hög tröskel att uppnå, framför allt i ljuset av den dom i EU-domstolen som har kommit, som brukar benämnas Schrems II. Den begränsar kraftigt antalet digitala plattformar som svenska myndigheter, inklusive kommuner, kan använda sig av för till exempel denna form av digitala sammanträden, eftersom personliga data eller personuppgifter, ska jag säga, enligt GDPR inte får lagras utanför Europeiska unionen hur som helst. Schrems II tydliggör detta inom en rad olika områden, bland annat detta.

Det begränsar väldigt mycket antalet plattformar som är möjliga att använda, och i realiteten är det för svenska kommuner i dag omöjligt att både möta kommunallagens krav om att man ska kunna se och höra varandra på likvärdiga villkor under sammanträden och följa Schrems II-domen. Det blir ett så kallat moment 22, där vi har en för hög tröskel i vår kommunallag.

Låt mig ta ett exempel från min egen fullmäktigeförsamling. Vi hade ett sammanträde i december 2020 som fick avbrytas, inte på grund av att någon inte hade möjlighet att utöva sitt ämbete som fullmäktigeledamot, inte för att någon slutade höra vad som sas, inte för att någon slutade se vad som sas och inte för att någon slutade ha möjlighet att rösta, begära ordet eller reservera sig. Det fick avbrytas för att vi kunde konstatera att den digitala plattform som vi då använde oss av var tvungen att börja prioritera bandbredden, och då kunde vi inte se alla ledamöter. Alla ledamöter kunde inte se sessionssalen vi befann oss i på grund av den prioriteringsfunktion som fanns i plattformen. Då var vi tvungna att avbryta sammanträdet, egentligen inte av någon annan anledning än att kommunallagen föreskriver det.

Detta gjorde att vi fick sammankalla ett minimalt antal ledamöter. Vi måste vara 31 personer i en fullmäktigeförsamling på 61 personer för att kunna fatta beslut. Med mycket kort varsel, samma kväll, fick dessa 31 personer sammanstråla fysiskt, mitt under en

pandemi, för att kunna fortsätta fatta viktiga beslut som hade tidsperspektiv. Det var inte för att det var nödvändigt för att upprätthålla de grundläggande demokratiska funktionerna utan för att vi har satt en för hög tröskel i vår kommunallag.

Ett ytterligare bevis på att denna omständighet faktiskt finns – att vi har en för hög tröskel – är detta: När vi i konstitutionsutskottet själva går till beslut om hur vi ska ändra tilläggsbestämmelserna i riksdagsordningen för att möjliggöra för utskotten i detta hus att sammanträda på distans väljer vi en annan formulering än den som redan finns i kommunallagen. Vi har valt en mycket lägre ribba att hoppa över för att vi ska kunna ha våra utskottssammanträden i riksdagen. Sveriges högsta beslutande organ har lägre krav än våra kommuner på just detta område.

Det är bakgrunden till vår reservation. Det handlar om möjligheten att fatta beslut. Nu när vi förhoppningsvis har tagit oss ut ur den här pandemin ska vi ju inte hamna i det läget igen. Är detta då fortfarande lika akut? Det är inte akut, men det är fortfarande principiellt viktigt, fru talman.

Vi går in i ett arbetsliv där digitalt deltagande eller deltagande på distans blir mer och mer vanligt. Vi märker redan nu att det finns förväntningar på olika kommuner och olika beslutande organ att man ska fortsätta ha möjlighet att delta på distans för att få arbetslivet och livet i övrigt att gå ihop.

Vi har i utgångsläget väldigt svårt att rekrytera förtroendevalda till våra kommuner, framför allt sådana som är i mitten av livet, när familjen ska fungera. Under pandemin gavs en möjlighet för just den gruppen förtroendevalda, som vi har svårast att attrahera, att fortsätta engagera sig och företräda sina väljare.

Låt oss ta den möjligheten även utanför kristid. Låt oss möjliggöra för våra kommunala församlingar och kommunala beslutsorgan att fungera på ett nytt och modernt sätt. Vi behöver inte sätta upp hinder som inte ens Sveriges riksdag anser att man klarar av att hoppa över.

Anf. 4 LARS ANDERSSON (SD):

Fru talman! För tids vinning yrkar jag endast bifall till reservation 7, även om vi sverigedemokrater naturligtvis står bakom samtliga våra reservationer.

Konstitutionsutskottets betänkande KU34, som behandlar kommunala och regionala frågor, berör en ganska stor mängd yrkanden och motioner från åtminstone de flesta av våra partier. Jag kommer att hålla mig kortfattad runt det som vi i Sverigedemokraterna ser som det mest centrala för vårt vidkommande.

För Sverigedemokraterna är den kommunala självstyrelsen en central och mycket viktig princip som tyvärr urholkas mer och mer, dels genom Sveriges medlemskap i Europeiska unionen, dels genom tvingande lagstiftning som varken kommunernas eller regionernas politiker kan påverka.

Ett exempel som har urholkat den kommunala självstyrelsen är Lissabonfördraget. Genom detta fördrag är Sveriges kommuner och regioner tvungna att

upplåta rösträtt och rätt att ställa upp i val åt personer som saknar och aldrig har haft något svenskt medborgarskap.

Det är vår uppfattning att rösträtten, liksom rätten att ställa upp i val, ska vara förbehållen landets medborgare.

Den så kallade anvisningslagen är ytterligare ett exempel där den kommunala självstyrelsen har urholkats. Genom det påtvingade mottagandet har staten bundit kommunerna vid långsiktiga ekonomiska och sociala åtaganden som riskerar att medföra stora kostnader som är väldigt svåra för kommunerna själva att påverka.

Det bör enligt vår mening stå varje kommun fritt att avgöra hur stort mottagande av ensamkommande kommuner klarar att hantera.

Fru talman! I vårt valsystem är såväl partiröster som personröster viktiga. Att bli personvald är mycket hedersamt, då det innebär att en person har ett mycket stort stöd bland ett partis väljare.

Tyvärr händer det att personer av diverse anledningar väljer att lämna just det partiet som de är valda att företräda. Att en person lämnar ett parti eller byter parti betyder i praktiken att den inte längre företräder samma parti som väljarna avsåg när rösten lades på valdagen. En röst på en person är ju också en röst på ett parti.

I det fall någon byter parti kan valresultatet åsidosättas om mandatfördelningen mellan partierna ändras i fullmäktige. I fall där det är väldigt små marginaler kan detta innebära att väljarna helt enkelt inte får vad de förtjänade på valdagen.

Vi tycker att det är olyckligt att mandatfördelningen på detta vis kan ändras under mandatperioden och därmed riskera att inte återspegla valresultatet. Personer som valts som representanter för ett parti bör därför kunna fråntas sina uppdrag i fullmäktige, nämnder, styrelser och stiftelser där berört parti finns representerat om de väljer att lämna det parti de valts för, naturligtvis förutsatt att de inte är invalda genom personval.

Sådan är ordningen i Sveriges riksdag, där så kallade vildar alltså mister sina platser i exempelvis sina tidigare utskott. Sverigedemokraterna menar att samma ordning borde återspeglas på lokal nivå.

Även personer som i praktiken utsetts av sin partigrupp att vara råd eller att företräda gruppen i nämnder och styrelser bör kunna avsättas om partigruppen är av åsikten att den inte längre har förtroende för vederbörande.

Anf. 5 PER SCHÖLDBERG (C):

Fru talman! Kommunala och regionala frågor ligger mig varmt om hjärtat. Jag yrkar bifall till reservation 16 under punkt 18, Tillgänglighet i lokaler där demokratin utövas.

Demokratin är inte bara något som sker vid valurnorna vart fjärde år utan även mellan valen, och för att alla medborgare ska ha möjlighet att påverka och delta i vårt gemensamma demokratiprojekt är det viktigt att

tillgänglighetsaspekten för lokaler är fullt tillgodosedd. Vi vet att det finns brister, exempelvis när det gäller hörslingor. Det är ett återkommande problem. Det gäller även mitt eget parti. Ibland brister vi, och lokalerna där vi har våra möten är inte till fyllest. Det här anser vi vara en viktig fråga, därav yrkandet.

Fru talman! När det gäller utvecklingen av den statliga styrningen visar Statskontorets analys att den statliga styrningen av kommuner och regioner har ökat i omfattning och detaljeringsgrad. Det gäller främst de riktade statsbidragen men också kunskapsstyrningen, till exempel riktlinjer och handböcker, liksom statens styrning med mål och inriktningsdokument.

I ett lite längre perspektiv har även regelstyrningen blivit mer detaljerad och fått ett ökat inslag av rättstillämpning, vilket har skärpt kraven på kommuner och regioner. Det kan väl vara rimligt utifrån en allmän samhällsutveckling, och som före detta kommunalråd kan jag säga att jag känner igen mig.

Jag var i går på ett seminarium där vi diskuterade regelförenkling för företag. Det finns en hel struktur, och regeringen har nu satt regelförenklingsmål för näringslivet, vilket det finns en bred enighet kring. Möjligtvis är det inte regeringen som ska tala om det för kommunerna, men det kanske finns skäl att titta på regelförenklingsmål även för kommuner och regioner för att underlätta processen. Vi vet att det är komplicerat att vara kommunalråd och förtroendevald även som fritidspolitiker.

I dessa varliga tider kan jag kosta på mig att konstatera att jag mycket väl förstår det som står kring Moderaternas förslag när det gäller frågan om regelförenkling. Jag förstår det, och jag läser innantill. Det finns väl anledning att tänka vidare på det framöver.

Det är också så att kommunerna måste ges bättre förutsättningar och stärkt kapacitet för att långsiktigt kunna utföra sina uppgifter eftersom det i förlängningen bidrar till att värna den decentraliserade samhällsmodellen med starka kommuner som har rådighet över sin egen organisation och sin egen verksamhet.

Jag noterar i betänkandet, fru talman, att det finns förslag på att införa en lagstadgad skyldighet för kommuner att inrätta någon form av kommunalt pensionsråd. Den här typen av råd finns i nästan alla kommuner, och jag vill därför inte rakt av stödja tanken på att ha obligatoriska råd på det sättet. Jag tycker att kommunerna själva bäst kan avgöra den här typen av frågor, även om jag naturligtvis bejakar både pensionsråd, ungdomsråd och annat. Kommunerna kan dock sköta det själva.

Fru talman! När det gäller att demokratiskt ansvara för kommunala och regionala frågor är det värt att notera att det 2019 var cirka 40 000 förtroendevalda i kommuner och regioner som hanterar 68 000 olika förtroendeuppdrag. Det är en omfattande apparat, och de allra flesta gör det på sin fritid. Det är en vibrerande demokrati i hela vårt land som är ett starkt kitt för folklig förankring. I min egen kommun Växjö ansvarar de förtroendevalda – 61 i fullmäktige – för en budget på över 6 miljarder. Kommunen äger ett fastighetsbestånd

i Växjö som senast jag kollade var värderat till över 11 miljarder kronor.

Slutsatsen är att det är ett stort ansvar som åligger de lokala och regionala politikerna. De fakta jag redovisar tydliggör detta, och jag tycker att det är viktigt att poängtera detta stora ansvar. Det tar även vi i konstitutionsutskottet med oss i det fortsatta arbetet.

Anf. 6 NINA LUNDSTRÖM (L):

Fru talman! Vi står bakom alla våra förslag, men för tids vinning yrkar jag bifall endast till reservation 4.

I betänkandet har Liberalerna flera reservationer. Jag kommer i dag att fokusera på kommunernas framtida möjligheter, om kommunsamverkan, kommunsammanslagningar och försökskommuner.

Fru talman! Den kommunala demokratin är en hörnsten i folkstyret. Förutsättningarna för kommunerna att klara sina åtaganden ser dock väldigt olika ut. Även utmaningarna och möjligheterna ser väldigt olika ut. Geografin spelar roll liksom gleshet och tätet.

Befolkningstätheten i Sverige är ungefär 25 invånare per kvadratkilometer. Det kan jämföras med Nederländernas 507 invånare per kvadratkilometer. Sveriges mest tätbefolkade kommun Sundbyberg har 6 200 invånare per kvadratkilometer, medan Sveriges mest glesbefolkade kommun har 0,2 invånare per kvadratkilometer.

Det här visar att förutsättningarna liksom utmaningar och möjligheter ser väldigt olika ut. Kommuner med hög befolkningstäthet kan drabbas av växtvärk. Glesa kommuner kan ha utmaningar med att klara välfärdsverksamheterna på grund av just glesheten och skattekraftens utveckling.

Liberalernas uppfattning är att ett ökat samarbete mellan kommuner är positivt och att samverkansmöjligheterna därför ska stärkas. Åtgärder behövs för att underlätta för de kommuner som frivilligt vill gå samman för att höja kvaliteten på servicen och minska sårbarheten.

Utskottet menar att Kommunutredningens slutbetänkande *Starkare kommuner – med kapacitet att klara välfärdsuppdraget* innehåller ett flertal förslag som syftar till att stärka kommunernas kapacitet bland annat genom åtgärder för att främja ökad strategisk samverkan och frivilliga kommunsammanslagningar. Men med hänsyn till att utredningen nu bereds, och att den beredningen inte ska föregripas, avstyrker utskottet alla motionsyrkanden.

Liberalerna anser tvärtom. Vi menar att riksdagen bör uppmana regeringen att bedriva ett utvecklingsarbete inriktat mot att åstadkomma mer strategisk kommunsamverkan samt för att underlätta för eventuella frivilliga kommunsammanslagningar utöver den kommunala samverkan som bedrivs i dag.

Det måste understrykas att eventuella förändringar i kommunindelningen bör vara väl förankrade och bygga på ett lokalt initiativ. Det finns enligt vår mening en övertro på att de strukturella utmaningar som

finns i många kommuner i sig kan hanteras genom kommunsammanslagningar särskilt i mindre kommuner i mindre tätbefolkade delar av landet. Det finns flera sätt att stärka kommunernas förutsättningar, även genom nya former för avtalsamverkan och införande av försökskommuner. Regeringen bör därför skapa förutsättningar för kommunsammanslagningar för att på frivillig väg undanröja hinder som i dag motverkar ökad samverkan mellan kommunerna.

Fru talman! De lokala förutsättningarna och det lokala engagemanget påverkar hur en bygd kan skapa en god framtid. Alltför ofta hindras dock det lokala arbetet av stelbent lagstiftning som reglerar verksamheter sektorsvis, vilket medför svårigheter att arbeta över sektorsgränserna. Det är hindrande i synnerhet i små kommuner där man är särskilt beroende av att kunna hjälpas åt.

För att kommunerna runt om i landet ska kunna fortsätta att utvecklas och vara attraktiva krävs nya sätt att arbeta, vilket förutsätter större utrymme att pröva nya idéer om hur olika typer av samhällsservice ska kunna behållas och utvecklas. Liberalerna föreslår därför att det i en kommun, eller i en del av en kommun, ska vara möjligt att pröva arbetsformer som innebär utökat samarbete mellan olika förvaltningsenheter inom en kommun, mellan kommuner, med regioner och statliga myndigheter samt aktörer i civilsamhället.

Anf. 7 PER-ARNE HÅKANSSON (S):

Fru talman! Den kommunala och regionala självstyrelsen i Sverige bygger på en lokalt förankrad demokrati och medborgarnära service. De satsningar som sker och har skett på ökade anslag för välfärd, sjukvård, miljöarbete och skola gör att möjligheterna förbättras för att verksamheterna i kommunerna ytterligare ska kunna utvecklas. Skola, vård, omsorg, miljöarbete och service är beroende av en väl fungerande organisation.

I konstitutionsutskottets betänkande KU34 behandlas cirka 80 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden. De tar upp frågor om exempelvis förhållandet kommuner och stat, kommunsamverkan, sammanslagningar, ekonomisk förvaltning, antal ledamöter i fullmäktige, tillståndsprocesser och digitaliseringens utmaningar, som har blivit påtagliga inte minst i perspektiv av pandemin. Ett faktum är också att kommuner och regioner var för sig är stora arbetsgivare, där en stor del av befolkningen har sin dagliga gärning och sina jobb. Det som sker i kommuner och regioner är av stor vikt för var och en.

Fru talman! Jag vill yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på motionerna.

Det har betydelse att beslutsfattande ska kunna ske lokalt där förtroendevalda och tjänstemän kan möta människor i vardagslivet, i jobb eller på fritiden, och kan vara en del av den verklighet som är den gemensamma i lokalsamhället. En balans mellan det centrala, regionala och kommunala är, som jag kan se, viktig att upprätthålla. Lagar och regelverk utformas centralt.

I betänkandet finns förslag dels på utökade möjligheter till självständighet för kommunerna, dels till ökad centralstyrning, såsom statlig reglering av vilken veckodag fullmäktigemöten ska hållas och även talar-tider. Det är verkligen att ge sig in på detaljer.

Ett pågående arbete som Statskontoret bedriver sedan 2017 är att följa hur den statliga styrningen av kommuner och regioner utvecklas. Som en del i detta arbete publicerades för två år sedan även en fördjupad analys på området i rapporten *Utveckling av den statliga styrningen av kommuner och landsting*. Analysen visar att den statliga styrningen och detaljeringsgraden ökat under senare år. Detta gäller främst riktade statsbidrag men också kunskapsstyrning i form av riktlinjer och handböcker som tas fram med mål och inriktningsdokument.

I ett längre perspektiv har också regelstyrningen blivit lite mera detaljerad och fått ett ökat inslag av rättstillämpning. Det kan vara en fördel inte minst utifrån aspekten att varje kommun har olika förutsättningar och att utjämningssystemet inte alltid är tillräckligt för att täcka upp de ojämlikheter som finns i form av socioekonomiska och geografiska förhållanden. Även EU påverkar på olika sätt kommunernas och regionernas verksamhet genom regelstyrning, ekonomisk styrning och kunskapsstyrning.

Fru talman! Den kommunala självstyrelsen i Sverige är i jämförelse med de flesta andra europeiska länder mycket omfattande. Den har historiska rötter, och kommunerna har, inte minst genom sin rätt att ta ut skatt, avgörande roller att uppbära.

Kommunutredningen som avslutades i februari 2020 överlämnade sitt slutbetänkande *Starkare kommuner*. Där tar man fasta på en rad utmaningar och redovisar också en strategi för stärkt kapacitet i kommunerna. Förslag på förbättringar lämnas inom en rad områden. Det handlar om åtgärder för att stimulera strategisk kommunsamverkan och även frivilliga sammanslagningar, om principer för statsbidrag och för att långsiktigt värna den decentraliserade samhällsmodellen.

Betänkandet bereds för tillfället inom Regeringskansliet, och utifrån detta ska behandlingen av en del av de förslag som läggs fram i motionerna betraktas.

Fru talman! I flera motioner begärs tillkännagivanden om att undantag från lokaliseringsprincipen i kommunallagen bör införas för att åstadkomma kommunal bredbandsutbyggnad. Utifrån detta kan nämnas att av lokaliseringsprincipen följer att en kommunal åtgärd måste vara knuten till kommunens eller regionens eget område eller dess medlemmar. Där framhålls att kommuner och regioner inte ska ha hand om sådana angelägenheter som enbart staten, en annan kommun, en annan region eller någon annan instans ska ha hand om. Detta är för hindra kommuner och regioner från att konkurrera med verksamhet inom det egna ansvarsområdet.

Regeringens bredbandsstrategi presenterades 2016, och den har som mål att Sverige ska vara helt uppkopplat 2025.

Riksrevisionen presenterande en rapport benämnd *Bredband i världsklass?* med iakttagelsen att Sverige är ett av de länder i världen där hushåll och företag har störst tillgång till internet via bredband. Men det finns skillnader mellan stad och landsbygd att beakta, och dem måste vi självklart arbeta vidare med.

Det kan i sammanhanget nämnas att Regeringskansliet i mars 2021 beslutade om ett uppdrag att genomföra en utredning om att föreslå just undantag från lokaliseringsprincipen i kommunallagen för att ytterligare främja bredbandsutbyggnaden. Post- och telestyrelsen har också framhållit detta som en väg framåt. Enligt det förslag som lämnats ska exempelvis kommunala bolag, trots kommunallagens lokaliseringsprincip, få bygga ut bredbandsnät utanför kommunen under förutsättning att det görs i geografisk närhet till ett eget nät inom den egna kommunen och för att uppnå en ändamålsenlig bredbandsinfrastruktur.

En god bredbandsutbyggnad är central för möjligheterna att arbeta, leva och bo i hela landet. Utifrån detta kan utskottet med den utredning som nu presenterats välkomna undantag från lokaliseringsprincipen.

Jag kan dock nämna att utskottet ställer sig frågande till utredningens föreslagna tidsplan, enligt vilken den nya lagen ska träda i kraft först i juli 2023.

Utskottet vill understryka vikten av att underlätta och öka takten i bredbandsutbyggnaden för att skapa god tillgänglighet till snabb uppkoppling i hela landet och förutsätter att regeringen fortsätter agera skyndsamt i frågan.

Mot den bakgrunden avstyrker vi motionsyrkandena. Vårt tillstyrkande av förslaget i betänkandet står fast.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 15.)

§ 9 Bättre tillgång till finansiell information i brottsbekämpningen

Justitieutskottets betänkande 2021/22:JuU39
Bättre tillgång till finansiell information i brottsbekämpningen (prop. 2021/22:127)
föredrogs.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

(Beslut fattades under § 15.)

§ 10 Skärpt straff för gravfridsbrott

Justitieutskottets betänkande 2021/22:JuU43
Skärpt straff för gravfridsbrott (prop. 2021/22:195)
föredrogs.

Anf. 8 GUSTAF LANTZ (S):

Fru talman! I alla tider och i alla kulturer har människan haft riter kring de döda.

Alla som varit på en begravning vet vad som händer vid smörgåstårtan. Helt plötsligt tittar små ljusstrålar in i det kompakta mörkret. Helt plötsligt får även de roliga minnena plats i rummet. Ibland kan till och med förlösande skratt höras. Något har plötsligt skett. Sorgen byter skepnad. Kroppen övergår till minne. Det finns ett före och ett efter men inget tillbaka.

Vi människor har behov av riterna kring de döda. Men vi levande har ofta även ett behov av att känna tryggheten att vi kommer att tas om hand med respekt den dagen vi dör. Vi skriver kanske några rader om vem som ska hålla i begravningen eller vilken musik som ska spelas.

Respekten för den döde är på samma gång respekten för den en gång levande och de efterlevande. Den som skadar en död kropp sårar på djupet de redan sörjande. Den som skändar en död skändar också livet.

Fru talman! Tillämpningsområdet för griftefridsbrottet har varit oförändrat sedan det infördes i brottsbalken 1965, och straffskalan har inte ändrats sedan 1993.

Samtidigt har den djupt rotade vördnaden inom oss inför den döda kroppen inte avtagit i styrka. I stället har lagstiftning gett uttryck för kraftigare reaktioner mot angrepp på någons liv, hälsa och trygghet och den personliga integriteten.

Även det lidande som drabbar närstående till brottsoffer har fått allt större betydelse i rättsutvecklingen, exempelvis genom utvidgningen av rätten till anhörigersättning. Vidare har vikten av att den enskildes vilja respekteras även efter döden lyfts fram, till exempel i regelverken om transplantation och obduktion.

Fru talman! Det finns därför fog för en skärpt syn på allvarliga fall av brott mot gravfriden. Griftefridsbrottets nuvarande straffskala ger inte tillräckligt utrymme för att i alla situationer kunna döma ut ett straff som står i proportion till brottets allvar.

Det förslag vi diskuterar i dag innebär att straffbestämmelsen om brott mot griftefrid kompletteras med en särskild straffskala för grovt brott.

Straffet för grovt brott föreslås vara fängelse i lägst sex månader och högst fyra år.

De olika svårhetsgraderna av brottet ska betecknas gravfridsbrott och grovt gravfridsbrott.

Vid bedömningen av om ett brott är grovt ska det särskilt beaktas om gärningspersonen tillfogat ett lik svår skada eller om gärningen inneburit omfattande förstörelse eller annars varit av särskilt hänsynslös eller farlig art.

Vidare föreslås att försök till gravfridsbrott samt försök, förberedelse och stämpling till grovt gravfridsbrott ska vara straffbart.

Fru talman! Det finns motioner i det här ärendet som föreslår att kvalifikationsgrunderna för grovt gravfridsbrott ska utökas till att även omfatta

situationen då hanterandet av en avliden människas kropp försvårar en brottsutredning.

Jag anser att regeringens förslag har tagit hänsyn till detta. Vid bedömningen av om ett gravfridsbrott är grovt ska det enligt regeringens lagförslag bland annat särskilt beaktas om gärningen varit av särskilt farlig art.

Som exempel på gärningar som normalt bör kunna medföra att brottet bedöms som grovt anges i propositionen att gärningspersonen har hanterat den avlidnes kropp på ett sätt som innebär att dödsorsaken inte kan fastställas eller att utredningen av ett misstänkt brott på annat sätt försvåras.

Fru talman! I övrigt anser vi att regeringens förslag skärper lagstiftningen vad gäller gravfridsbrott på ett balanserat och väl avvägt sätt, varför vi inte stöder de motioner som vill höja straffen ännu mer.

Med det yrkar jag bifall till reservation 2.
(Applåder)

Anf. 9 LOUISE MEIJER (M):

Fru talman! Regeringen har lagt fram förslag om att modernisera lagstiftningen om brott mot griftefriden genom att dels byta namn på brottet och dels höja straffen och gradindela brottet.

Moderaterna har tidigare motionerat om detta. Vi välkomnar därför propositionen. Dock tycker vi att förslagen tyvärr inte motsvarar den allvarlighet som vi menar finns inbyggd i det som nu kallas gravfridsbrottet.

Fru talman! Moderaternas förslag på området har framför allt handlat om situationen då en eller flera personer som inledningsvis misstänks för mord i ett senare skede "bara" misstänks för brott mot griftefriden på grund av bevissvårigheter.

Situationen blir särskilt kännbar när det gäller brott i nära relationer. Om enbart en kroppsdel och inte hela kroppen återfinns är det ibland svårt att fastställa dödsorsak och därmed döma någon för mord.

I situationer där hanterandet av kroppen har gjort det svårt att fastställa dödsorsak och därmed försvårat en utredning om brott uppfattas nuvarande lagstiftning inte alls motsvara den allmänna rättsuppfattningen om proportionerliga straff.

Låt mig utveckla det. Moderaterna vill just på grund av detta att den nya lagstiftningen om gravfridsbrott ska innehålla strängare straff för grovt brott. Straffskalan för grovt brott bör motsvara den för grov mened, det vill säga mellan två och åtta års fängelse. Eftersom även det grova menedsbrottet syftar till att försvåra en utredning av brott är det rimligt att dessa två brott har samma straffskala.

Fru talman! Det är också viktigt att situationen när en död kropp har hanterats på ett sätt som försvårar utredningen av brott uttryckligen finns med som rekvisit för grovt brott i lagtexten.

I regeringens förslag saknas detta som rekvisit för grovt brott. I stället framgår det av propositionen att förhållandet att gärningsmannen har hanterat den avlidnes kropp på ett sätt som innebär att dödsorsaken

inte kan fastställas eller att utredningen av ett misstänkt brott på annat sätt försvåras normalt ska kunna medföra att brottet bedöms som grovt. Normalt ska det kunna medföra det. Men Moderaterna menar att det inte finns något som helst skäl att ge utrymme för att bedöma en sådan handling som icke grov. Vi vill inte lämna något utrymme för rättstillämpningen att bedöma den som ett brott av normalgraden.

Låt mig ta ett exempel. För fyra år sedan friades en man för mord, men han dömdes för brott mot griftefriden till fängelse i två år. Frun, som det gällde, hade anmälts saknad, men inte av mannen. Han deltog själv i sökingsatsen med Missing People och funderade på var hon kunde vara någonstans. Men så småningom riktades brottsmisstankarna mot mannen själv, och han berättade till slut att de bråkat och att frun dött av en olyckshändelse. Sedan gömde han hustruns kropp i sovrummet. En vecka senare ska han ha styckat kroppen, och delar av den ska han dessutom ha eldat upp på grillen. Alla kroppsdelar hittades inte, och dödsorsaken kunde därför inte fastställas. Han dömdes alltså till två års fängelse för brott mot griftefriden.

Catrine da Costa är ett känt namn, tyvärr. Vid hennes död kunde på liknande sätt ingen ställas inför rätta eftersom dödsorsaken inte kunde fastställas. Det kunde däremot fastställas att två personer styckat kroppen.

Det finns många sådana här exempel på hur män har styckat och skändat kroppen av en kvinna, som de i många fall varit närstående, och sedan bara dömts för brott mot griftefriden till ett relativt lågt straff.

Moderaterna vill att detta aldrig ska upprepas. Det får vara nog nu. Det ska inte gå att komma undan med några år i fängelse genom att stycka kvinnors kroppar så att dödsorsaken inte kan fastställas. I de fallen måste det utgöra grovt brott mot gravfriden.

Den fråga som ska ställas är varför Vänsterpartiet, Centerpartiet och Socialdemokraterna är emot detta. Varför vill inte dessa tre partier att om någon försvårar en utredning av dödsorsak ska detta alltid utgöra grovt brott? Det ska inte finnas något utrymme för en annan bedömning vid rättstillämpningen. Varför kan man inte ställa upp på det förslaget?

Fru talman! Ytterligare en kvalifikationsgrund för grovt brott bör vara upprepad brottslighet. Det är inte tillräckligt att detta beaktas inom ramen för straffvärdesbedömningen. Det är nämligen inte helt ovanligt att kyrkogårdar och gravar vid upprepade tillfällen vandaliseras och skändas.

Låt mig även här ta ett exempel: Ebba Åkerlunds grav. Ebba Åkerlund var elva år gammal när hon mördades av terroristen Rakhmat Akilov. Hennes grav på den kyrkogård där hon ligger begravd har vid flera tillfällen blivit vandaliserad av en och samma man. Brottet kunde klaras upp för att Ebbas pappa tog mannen på bar gärning. Mannen dömdes till två månaders fängelse för bland annat brott mot griftefriden. Det är väl uppenbart för alla att det i detta fall inte motsvarar allvaret i brottet. Dessutom tycker vi från Moderaterna att den dömda mannen borde kunna portas från

kyrkogården och att man bör kunna utfärda ett så kallat tillträdesförbud.

Med detta sagt står Moderaterna bakom alla sina reservationer. Vi är glada över att det finns tillkännagivanden och att vi har fått en bred majoritet för straffskärpning för grovt brott. Jag yrkar bifall till reservation 3.

Anf. 10 MALIN BJÖRK (C):

Fru talman! Vad är brott mot griftefrid? Det frågade den 14-åriga praoelev som hänger med mig den här veckan, när jag häromdagen lät henne läsa det betänkande som vi avhandlar här i dag. Hon är knappast ensam om att ställa sig den frågan, och hennes undran visar väl med all önskvärd tydlighet att den straffbestämmelse som det här betänkandet handlar om är daterad – den härrör från en annan tid. Brott mot griftefrid är ett brott som faktiskt fanns i brottsbalken redan när den infördes på 1960-talet. Och den senaste ändringen av bestämmelsen skedde för nästan 30 år sedan.

Men snart kommer vi inte att behöva försöka förklara vad griftefrid är, för nu ändras straffbestämmelsen så att brottet i stället kommer att benämnas gravfridsbrott. Och det är just detta det handlar om, brott mot gravfriden. Den som behandlar de döda eller den plats där de döda fått sin sista vila på ett skymfligt, skändande sätt ska straffas. Det kan handla om att ge sig på och förstöra själva gravplatsen och de symboler som finns där eller att angripa den avlidnes kropp eller resterna av den. Ett agerande som förstås ofta är oerhört smärtsamt för den dödes anhöriga.

Fru talman! Den senaste ändringen av den här straffbestämmelsen, som skedde för 30 år sedan, innebär att maxstraffet för brottet höjdes från sex månaders till två års fängelse, en markering om att samhället såg allvarligt på detta brott. I samma veva fanns det även förslag om att införa ett grovt brott, med fängelse på upp till fyra år i straffskalan, något som skulle ha inneburit en ännu tydligare markering från samhällets sida. Men tyvärr blev det inte något av det förslaget. I stället har det dröjt fram till i dag innan vi kunnat klubba igenom ett införande av grovt gravfridsbrott i brottsbalken. Det är verkligen på tiden.

De senaste åren har några rättsfall där det förekommit en oerhört skändande och skymflig hantering av den dödas kropp fått stor uppmärksamhet. Louise Meijer redogjorde ganska detaljerat för ett av dessa fall. I det fall som hon redogjorde för ansåg domstolen att hanteringen var så förkastlig att den befintliga straffskalan för brottet inte räckte till. Tingsrätten fick i stället nöja sig med att döma ut maxstraffet på två års fängelse, ett straff som fastställdes av hovrätten.

I och med den ändring som nu sker kommer domstolarna att kunna döma ut ett straff på upp till fyra års fängelse för grovt gravfridsbrott. Det är mycket välkommet att det nu går att döma ut ett dubbelt så långt fängelsestraff som det straff som de frustrerade domarna i tingsrätten kunde döma ut i det nyss nämnda fallet.

Centerpartiet tycker även att det är bra att det finns en stor spännvidd i den föreslagna straffskalan, som börjar på sex månaders fängelse för grovt brott. Det som kan kvalificera ett gravfridsbrott som grovt utgörs nämligen av en rad helt olika omständigheter. En av de saker som nämns i bestämmelsen om att kvalificera det som grovt brott är omfattande förstörelse. Det innebär i praktiken att den som gått in på en kyrkogård och vält flera gravstenar och klottrat på dem kan dömas för grovt gravfridsbrott. Så allvarligt anses detta skändliga beteende vara. Och det är bra.

Men det visar också att det grova brottet omfattar helt olika typer av skymfligt beteende – från förstörelse av gravplatser till att stympa och elda upp delar av en död människas kropp så att dödsorsaken inte längre går att fastställa. Med den föreslagna straffskalan för grovt brott finns utrymme för att ge sådana handlingar helt olika straffvärden.

Fru talman! En anhörig som drabbats av följderna av ett grovt gravfridsbrott orsakas förstås ett oerhört lidande. Och de brott som innehåller makabra inslag ger ofta braskande rubriker i medierna. Rubriker som innehåller ordet styckmord väcker starka känslor. Och vi politiker ska förstås visa medkänsla med brottsoffer. Men braskande rubriker och nog så upprörda känslor bör inte vara styrande för de politiska beslut vi fattar.

Vi har visserligen haft några väldigt uppmärksammade fall på senare år, men faktum är att under en tioårsperiod, från 2010 till 2020, lagfördes totalt 94 fall av det brott vi pratar om i dag, som fram till nu hetat brott mot griftefrid. De flesta som dömdes för brottet var inte personer som mördat och styckat en kropp, utan de hade på helt andra sätt vanvördat de döda och platsen för deras sista vila.

Utskottets majoritet anser att straffet för grovt gravfridsbrott bör motsvara straffskalan för grov mened, det vill säga fängelse i lägst två och högst åtta år, och anger som skäl att ”båda brotten ofta syftar till att försvåra utredningen av allvarlig brottslighet”. Att använda ordet ”ofta” i det sammanhanget är – som den statistik jag nyss redogjorde för visar – faktiskt inte rättvisande. Att basera lagstiftning på enstaka fall som fått mycket uppmärksamhet, i stället för på en välgrundad analys av verkligheten, är något som vi i Centerpartiet inte sympatiserar med – tvärtom.

Gravfridsbrottet återfinns i 16 kap. brottsbalken tillsammans med andra brott som anses hota allmän ordning. Mened återfinns i kapitlet dessförinnan tillsammans med andra brott som typiskt sett anses hota grunderna för tilltron till vårt rättsväsen. De typiska skyddsintressena gällande mened och gravfridsbrott skiljer sig alltså åt. Centerpartiet anser att den straffskala som föreslås i propositionen är väl avvägd. Jag yrkar därför bifall till reservation 1.

Anf. 11 LOUISE MEIJER (M) replik:

Fru talman! Malin Björk och jag delar i mångt och mycket samma bild, men på vissa punkter skiljer vi oss åt. Det första jag reagerade på i Malin Björks anförande var att starka känslor och bombastiska rubriker

inte ska vägleda oss i vår lagstiftningsprocess eller i de politiska positioner som vi intar. För mig är det där en beskrivning av vilken inställning domstolen, som ska avgöra om ett brott har begåtts, ska ha. Men politik är för mig hjärta, själ, känslor och rätt och fel. Allt det är politik. De starkaste känslorna tror jag därför tar sig uttryck i det politiska arbetet.

En annan sak som jag reagerade på var beskrivningen att detta sker i enstaka fall. Det handlar om att kvinnor faller offer för män som dödar dem på ett sätt som man inte kan fastställa. Sedan har deras kroppar skändats, styckats, bränts och hanterats på ett sätt som är fruktansvärt. Det är tyvärr inte enstaka fall. Catrine da Costa, Linda Chen – man kan rabbla upp många fler namn i fall där detta har inträffat. Att vi inte ser till att ha en straffskala som motsvarar allvarligheten i den brottsligheten tycker jag inte är en särskilt bra politik.

Anf. 12 MALIN BJÖRK (C) replik:

Herr talman! Jag delar självklart Louise Meijers syn att politiken ska innehålla hjärta. Politiken ska innehålla hjärta och hjärna. Politiken ska göra avvägningar som bygger på medkänsla, klokskap, analys av sakförhållanden och proportionalitet.

Som politiker menar jag att vi har ett ansvar att inte bara springa på de braskande rubrikerna. Braskande rubriker om till exempel ett styckmord leder tanken till att det har begåtts ett mord, att en kropp har styckats och att personen som gjort det inte kan dömas för mordet. Men det vi ska göra som politiker är ju att ge åklagare och domstolar verktyg att med den bevisning som finns kunna åtala och döma den person som begått en gärning. Om vi springer iväg och pratar om att ett mord har begåtts, när domstol inte funnit bevisat att det begåtts, menar jag att vi är farligt ute i populistiska marker. Då pratar vi om något som en domstol inte finner belagt, men själva påstår vi ändå att det är vad som har hänt. En sådan politiker vill i alla fall inte jag vara.

Anf. 13 LOUISE MEIJER (M) replik:

Herr talman! Bakom rubrikerna finns det ju ett brottsoffer. Bakom de rubriker som Malin Björk pratar om är det ofta en kvinna som har levt i en nära relation med en man.

Jag kan inte förstå, herr talman, hur det kan vara att ha hjärna att motsätta sig att man kan höja straffskalan upp till åtta år, så att det i vissa fall blir möjligt att ge ett proportionerligt straff för en gärning som innebär ett försvårande av en brottsutredning och ett försvårande av fastställande av dödsorsaken. Det är för mig inte förnuftigt. I den straffskala som en majoritet av utskottet föreslår finns det ju ett utrymme att döma för både mindre grova gärningar och mycket grova gärningar.

Att man inte vill föra politik utifrån rubriksättningar i Kvällsposten tycker jag är ett märkligt argument för att inte ställa sig bakom detta, för i vissa fall är det så att proportionaliteten och allvarligheten inte motsvaras av nuvarande straffskala och regeringens förslag. Varför vill inte Centerpartiet öka straffskalan

till mellan två och åtta års fängelse för grovt brott mot gravfriden? Detta är vad en majoritet, till och med Vänsterpartiet, står bakom.

Anf. 14 MALIN BJÖRK (C) replik:

Herr talman! Det som Louise Meijer väljer att inte säga är att den straffskala som Moderaterna föreslår, och som ska börja på två års fängelse, innebär att den som skändar en kyrkogård genom att välta några gravstenar och rita nog så förhatliga symboler på dem ska dömas till ett strängare straff än en man som har miss-handlat, slagit och systematiskt kränkt sin hustru i flera års tid. Det är faktiskt konsekvensen av Moderaternas förslag.

Louise Meijer pratar i det här fallet om att skydda kvinnan, som det ofta är. Då undrar jag över hur Louise Meijer och Moderaterna tänker kring proportionaliteten. Ett annat lagförslag, som handlar om sexualbrott, var uppe i Lagrådet för någon månad sedan. Lagrådet kommenterade särskilt detta med att politiken kanske ibland borde ta ett steg bakåt och titta på helheten i stället för på detaljer. Jag som jurist – jag vet att Louise Meijer också är jurist – har stort förtroende för de personer som sitter i Lagrådet, och jag tycker att det finns anledning att lyssna till sådana kommentarer. (Applåder)

Anf. 15 LINDA WESTERLUND
SNECKER (V):

Herr talman! Riktigt grova brott rör upp känslor, särskilt när det finns funktioner i lagstiftningen som gör att personer som har begått de mest otänkbara brott inte får det straff som rimligen står i proportion till brottets grovhet.

Det finns alltför många fruktansvärda brott som visar på just det. Linda Chens och Vivian Hultbergs förövare blev inte dömda för mord utan för brott mot grif-tefriden. I fallet med den unga flickan Wilma Andersson blev förövaren dömd till mord och brott mot grif-tefriden.

Tyvärr går det att dra paralleller mellan de här fallen. Kvinnor har mördats, och de döda kropparna har skändats på olika sätt. Jag tänker inte gå in på detaljer. Om bevismaterial förstörs, i det här fallet kroppen, blir det oerhört mycket svårare för en domstol att fastställa dödsorsaken. Då kan förövaren i stället för att fällas för mord dömas för gravfridsbrott, vilket återkommande har skett.

Straffet för gravfridsbrott har inte ändrats på nästan 30 år. Nu kommer ett brott om grovt gravfridsbrott att införas och straffet höjas, och det är väldigt bra.

Jag kommer att argumentera för varför det är bra att riksdagen gör ytterligare en markering genom ett tillkännagivande om att höja straffet för gravfridsbrott och likställa straffskalan för det med mened. Mened är att ljuga för rätten under vittnesförhör för att försvåra utredning och rättegång – precis som det är att försvåra utredningen av brottet genom att skända, förstöra och göra sig av med en död kropp för att dölja brottet.

Vänsterpartiet anser att skillnaden mellan ett straff för mord och brott mot gravfriden behöver minskas mer än vad regeringen nu föreslår. Det är stötande att gärningspersoner ska dömas för ett lindrigare brott genom att förstöra bevisning och försvåra utredning.

I vissa fall har hanteringen av kroppen medfört att mord inte kunnat bevisas då obduktionen inte kunnat fastställa säkert hur offret dött. Då är det svårt för åklagaren att inför rätten bevisa att offrets död orsakats av ett uppsåtligt handlande.

Att bevisa något bortom rimligt tvivel är bra och något som vi politiker ska försvara. Samtidigt ska vi laga hål i lagstiftningen som utnyttjas av personer som har begått det allra grävsta brottet och tagit en annan människas liv. Men då behövs ytterligare en straffskärpning för att mer tydligt likställa skändning av en kropp med mened. Då hamnar brotten på en mer likvärdig straffskala, vilket är mycket rimligare.

Herr talman! Inför denna debatt läste jag tingsrätts domar i de fall som jag tidigare nämnt. Det är fruktansvärd läsning men ger också insikter om hur svåra domstolsprocesser är.

Jag vill därför understryka vikten av att förundersökningar går rätt till. Det är en svår konst och verkligen inte mitt specialområde, men jag noterar att en erfaren kriminaltekniker i ett av fallen var kritisk till att rättsläkaren inte definierat hur kroppsdelar avlägsnats och med vilka verktyg och att fingeravtryck och dna-spår har återkallats.

Lagändringen behövs och är bra, men den kunskap som behövs för att utreda sådana här händelser kräver enorm kompetens och erfarenhet, särskilt då rekvisitet bortom rimligt tvivel ska uppfyllas.

Det är inte heller möjligt att fälla en tilltalad endast därför att rätten inte kan se någon annan tänkbar gärningsman. Det krävs bevisning som direkt binder den tilltalade till gärningen, för domstolens avgörande ska ske via en bedömning av de enskilda bevisen och inte bygga på ett helhetsintryck av materialet.

Herr talman! För att starka känslor inte ska ta över när vi möter dessa fruktansvärda fall måste lagstiftningen vara robust och välfungerande och polisens kompetens stor. Jag är nöjd med dagens tillkännagivande och hoppas att regeringen raskt arbetar vidare i den riktningen.

Anf. 16 LOUISE MEIJER (M) replik:

Herr talman! Det är glädjande för mig som moderat att tillsammans med Vänsterpartiet har fått igenom ett tillkännagivande om högre straff för brott mot i inte så få fall kvinnor.

Jag känner mig dock lite konfunderad eftersom Vänsterpartiet såvitt jag vet vill avskaffa livstidsstraffet. Det skulle innebära att om en person döms för mord och inte för brott mot gravfriden ska samma person, som Vänsterpartiet med detta tillkännagivande vill straffa hårdare, straffas mindre. Den logiken får jag inte riktigt ihop.

Men min fråga handlar om ställningstagandet när det kommer till grovt brott. Moderaterna vill att det

alltid ska utgöra grovt brott om man genom sitt agerande försvårar en utredning om ett dödsfall. Vänsterpartiets intention är densamma, men då förstår jag inte varför man inte ställer sig bakom Moderaternas förslag om att detta alltid ska utgöra grovt brott och att det inte ska finnas något utrymme för domstolen att inte bedöma det som grovt brott.

Varför intar Vänsterpartiet denna position när man i realiteten verkar vilja ungefär samma sak? Varför lämnar man det till rättstillämpningen att avgöra?

Anf. 17 LINDA WESTERLUND
SNECKER (V) replik:

Herr talman! Ledamoten och jag tycker likadant, till skillnad från Socialdemokraterna. De har nog inte förstått vilket bra förslag vi lägger fram och vilka hål i lagstiftningen som vi faktiskt kan täppa igen genom detta tillkännagivande. Nu kan vi se till att de, oftast män, som har begått fruktansvärda brott inte får lägre straff när de förstör bevis. Jag tycker att det är väldigt bra att vi göra detta tillsammans.

Det jag och Vänsterpartiet inte kan stödja är det Moderaterna lägger fram om kvalifikationsgrunderna för brottet. Vi tycker inte att det sättet att lagstifta är så bra utan lite gammaldags. Lättförklarligt specificerar man i lagstiftningen vad som ska ingå för att någon ska kunna dömas för brottet. Numera har man ändrat sättet att lagstifta. Vänsterpartiet tycker att det är bättre att se i vilket sammanhang brottet begåtts och att kvalifikationsgrunder därför blir för avgränsande och skapar mer problem än det löser.

Jag kan koppla det till vårt resonemang om att vi vill se ett strängare straff men att vi till skillnad från Moderaterna, som skriver två till åtta år, inte vill skriva hur många år i fängelse detta nya brott ska ge. Vi vill att detta utreds vidare så att det kan landa i en lagstiftning som faktiskt fungerar i verkligheten.

Anf. 18 LOUISE MEIJER (M) replik:

Herr talman! Ibland gör vi politiker saker svårare än de är. Lättförklarligt, sa Linda Snecker, och lättförklarligt går Moderaternas förslag ut på att man i lagtexten skriver in vad som krävs för att det ska utgöra grovt brott. Detta är inget ovanligt. I lagstiftning preciserar man ofta detta och även när det gäller grovt gravfridsbrott. Det som saknas här är att ett försvårande av utredningen av ett dödsfall alltid ska utgöra grovt brott. Detta har man inte lagt in kvalifikationsgrunderna.

Moderaterna föreslår att man ska göra det, men Vänsterpartiet tycker inte det. Det innebär i praktiken att Vänsterpartiet lämnar en lucka öppen, en lucka som man i anförandet sa skulle stängas. Men i och med att man inte ställer sig bakom Moderaternas förslag fortsätter man att lämna luckor i lagstiftningen. Då kan situationen upprepas där en person trots intentionen inte döms för grovt brott.

Det är väl bättre att vi politiker säger och gör det vi tycker så att vi får det resultat vi vill ha. Om alla dessa tre kedjor hänger ihop kommer vi att få en verklighet

med straff i enlighet med vår intention. Det behöver inte vara svårare än så. Ändå säger Vänsterpartiet nej till ett förslag vars intention de ställer sig bakom. För mig är detta helt ologiskt. Jag förstår faktiskt ingenting.

Jag frågar igen: Hur kommer det sig egentligen att Vänsterpartiet inte ställer sig bakom vårt förslag?

Anf. 19 LINDA WESTERLUND
SNECKER (V) replik:

Herr talman! Jag tror att ledamoten Meijer visst förstår. Låt mig citera min kära kollega Gudrun Nordborg, som brukar säga till mig att juridik är frusen politik. Det här är ett väldigt gott exempel på det – att vi faktiskt tolkar juridik på olika sätt beroende på vilken politisk utgångspunkt som vi har.

Jag är inte helt övertygad om Louise Meijers argument att vi brukar lagstifta på det här sättet med kvalifikationsgrunder och olika listor. Jag kan på många sätt förstå varför Moderaterna vill ha in detta i lagstiftningen. Det är ett mer konservativt och fyrkantigt sätt att se på hur man kan forma juridiken, men jag blir ännu mer övertygad om att vi inte ska ha det så. Vi ska ha en modern och välfungerande lagstiftning.

Det finns luckor i lagen som vi måste täppa till, vilket vi gör tillsammans i tillkännagivandet, som jag hoppas att regeringen börjar arbeta med. Men om vi på riktigt ska täppa till luckor i lagen måste vi se till att förundersökningarna fungerar och att det finns poliser med lång erfarenhet som kan hantera all den tekniska bevisning som behövs för att döma en person för detta fruktansvärda brott.

Jag tycker inte att vi ska ställa Åklagarmyndigheten inför en lagstiftning där man i princip ska fylla i olika checklistor för att kunna lämna in en stämningsansökan. I stället vill jag och Vänsterpartiet se en utredning av vilka straffskärpningar som behöver göras för att täppa till det som vi ser är ett problem i lagstiftningen och komma tillbaka till riksdagen med ett förslag om det. Detta tror jag är ett bättre sätt att lagstifta på än att med politisk övertygelse trycka in saker som sedan kanske inte fungerar.

Anf. 20 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD):

Herr talman! Otryggheten breder ut sig på många olika områden i dagens Sverige.

Denna otrygghet söker sig nu också in på kyrkogårdar och gravplatser trots att det är en plats där man bör röra sig med respekt och där anhöriga ska kunna sörja och minnas dem som inte längre finns kvar.

För många av oss utgör det en självklarhet att även efter en persons död bibehålla ett respektfullt sätt för den som lämnat detta jordeliv och också för den gravplats som blivit den sista vilan. Tyvärr ser vi dock exempel i dag på hur gravplatser skändas och förstörs till stor sorg och vrede för de anhöriga. Detta tillvägagångssätt måste samhället kraftfullt markera emot.

Det är också viktigt att samhället tydligt visar att man inte ska kunna komma undan straff genom att

försöka förstöra bevis för dödligt övervåld genom att skända brottsoffret kropp.

Vi i Kristdemokraterna välkomnar regeringens proposition om skärpta straff för gravfridsbrott, men vi har vissa synpunkter gällande straffskalan, kvalifikationsgrunderna och tillträdesförbud.

Det nya brottet grov gravfridskränkning är tänkt att bland annat träffa de fall där gärningsmannen skändar en avlidens persons lik. Vi välkomnar förändringen. Emellertid anser vi inte att straffskalan ger fullt uttryck för brottets allvar. Likskändning sker vid vissa tillfällen för att dölja ett grövre brott, som mord eller dråp. Detta har varit fallet vid flera uppmärksammade fall, som nämnts i debatten, där skändningen varit tydligt menad att underlätta transport av en avlidens kropp eller ett försök att förstöra kroppen.

Inte sällan gäller dessa fall mäns våld mot kvinnor, där gärningen kan döljas genom att gärningsmannen gör ytterligare våld på den avlidnas kropp. Mot bakgrund av att grovt brott mot gravfriden kommer att träffa de fall där gärningsmannen försöker dölja mord eller dråp anser vi att straffsatsen ska skärpas väsentligt.

Herr talman! Kristdemokraterna delar regeringens uppfattning att det finns fog för en skärpt syn på allvarliga fall av brott mot gravfriden och att brottets nuvarande straffskala, som är ganska gammal, inte ger ett tillräckligt utrymme för att i alla situationer kunna döma ut ett straff som står i proportion till brottets allvar. Det är positivt att regeringen har lämnat ett förslag om att den straffrättsliga regleringen av brott mot gravfriden ska skärpas.

Kristdemokraterna anser dock att straffet för grovt gravfridsbrott bör skärpas ytterligare för att bättre återspegla brottets allvar. Enligt vår och utskottsmajoritetens uppfattning bör straffskalan för grovt gravfridsbrott motsvara straffskalan för grov mened, det vill säga fängelse i lägst två och högst åtta år, eftersom båda brotten syftar till att försvåra utredningen av allvarlig brottslighet. Därför ställer vi oss bakom det tillkännagivande till regeringen som en bred majoritet vill se i denna fråga.

Herr talman! Det finns uppmärksammade fall där samma gärningsmän skändat gravar vid upprepade tillfällen. Det ger inte sällan men hos anhöriga, som upplever sig djupt kränkta när sådant inträffar. Gärningsmännen kan vara vanebrottslingar som begår fler brott återkommande. De måste stoppas. Vi kristdemokrater anser att även återkommande gravfridsbrott ska klassas som grova, inte bara när de skett i stor skala vid ett enskilt tillfälle. Dessutom anser vi att den som begår gravfridsbrott ska kunna dömas till tillträdesförbud för kyrkogårdar.

För att straffet ska motsvara brottslighetens allvar bör alltså även upprepad brottslighet anges som en omständighet som särskilt ska beaktas vid bedömningen av om ett gravfridsbrott är grovt. Vi anser därför att regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag som innebär att kvalifikationsgrunderna för grovt

gravfridsbrott utökas till att även omfatta upprepad brottslighet.

Mot denna bakgrund yrkar jag bifall till reservation 3.

Herr talman! Jag vill avsluta med att säga att jag stöder lagändringarna i propositionen men att större förändringar och straffskärpningar borde ha genomförts nu när förändringen sker. Därför ger jag mitt stöd till de tillkännagivanden som finns i betänkandet, men jag väljer som sagt att yrka bifall endast till reservation 3.

Anf. 21 PONTUS ANDERSSON (SD):

Herr talman! I dag kommer riksdagen att fatta beslut om ett tillkännagivande om skärpta straff för gravfridsbrott, det som i dag kallas brott mot griftefriden. Denna lag kommer att kompletteras med en särskild straffskala som kommer att kallas grovt gravfridsbrott.

Flera partier i justitieutskottet har nått en överenskommelse i frågan om grovt gravfridsbrott, vilket föranleddes av reservationer från bland andra Sverigedemokraterna och Moderaterna om att straffskalan ska vara mellan två och åtta år i fängelse, snarare än de föreslagna 6 månaderna som minimistraff och 4 år som maximistraff.

I lydelsen för grovt gravfridsbrott står nämligen följande: ”Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningsmannen tillfogat ett lik en svår skada eller om gärningen inneburit omfattande förstörelse eller annars varit av särskilt hänsynslös eller farlig art.”

Bedömningen av vad som anses vara grovt gravfridsbrott handlar alltså om att en person tillfogar en död person svår skada och att en person fördärvar eller på annat sätt skymfar en död persons kropp. Herr talman! Jag kan inte tänka mig en värre kränkning mot både den döde och personens närstående än att någon ytterligare smädar en person som redan har mist livet.

Här talar vi om personer som försöker förhindra att den döda personen hittas eller att personen över huvud taget kan identifieras eller om personer som styckar en död kropp. Att minimistraffet för denna typ av brottslighet skulle börja på sex månaders fängelse går över mitt förstånd, och det är därför väldigt märkligt att vi inte kan samla hela justitieutskottet bakom att straffet för grovt gravfridsbrott ska vara mellan två och åtta års fängelse.

Med Sverigedemokraternas politik avskaffas även mängdrabatten, vilket innebär att personer som döms för denna typ av brott får en reell straffskärpning jämfört med tidigare lagstiftning.

Sverige har i dag en justitieminister som gärna skryter vitt och brett om olika straffskärpningar, men det är ju så här det ser ut, med straffskärpningar lite på marginalen. Hur stor skillnad gör det egentligen om regeringen samtidigt tar strid för att behålla ungdomsrabatter och mängdrabatten? Det blir en väldigt liten skillnad.

När det gäller en person som döms för grovt gravfridsbrott föranleds ofta den typen av brott av att

gärningsmannen först dödat brottsoffret i fråga. Med en straffskala som inleds på sex månader kommer det inte att göra stor skillnad så länge regeringen fortfarande vill kunna släppa brottslingar efter att två tredjedelar av straffet är avtjänat och så länge man fortfarande vill ge rabatt på brottslighet både på grund av ålder och på grund av mängdbrottslighet.

Alternativet är att man slutar dalta med kriminella, och inte minst dem som döms för den grävsta typen av brottslighet. Men regeringen fortsätter på den inslagna vägen med rabatter, tidigarelagda frivgivningar och straffskärpningar lite på marginalen samtidigt som Centerpartiet här väljer att haka på.

Straffskalan för den som gömmer avlidna människors kroppar och för den som skändar avlidna människors kroppar kan inte börja på sex månaders fängelse, vilket regeringen föreslår. Det är faktiskt både orimligt och direkt skrämmande, men det tycker uppenbarligen inte regeringen.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 15.)

§ 11 Sekretess för ljuddämpare

Justitieutskottets betänkande 2021/22:JuU32
Sekretess för ljuddämpare (prop. 2021/22:185)
föredrogs.

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

(Beslut fattades under § 15.)

§ 12 Socialtjänstfrågor – barn och unga

Socialutskottets betänkande 2021/22:SoU18
Socialtjänstfrågor – barn och unga
föredrogs.

Anf. 22 MATS WIKING (S):

Herr talman! I dag debatterar vi socialutskottets betänkande 18 om socialtjänstfrågor. Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 7.

Samhällets stöd till barn och unga är av avgörande betydelse för hur vi skapar ett jämlikt samhälle. Barn behöver föräldrars omsorg, en väl fungerande skola, förskola och ett samhälle där föräldrarna går till jobbet. När föräldrarna av olika anledningar inte räcker till ska samhället gripa in med insatser som ska ge utsatta barn möjligheter till en bra uppväxt och ett gott liv. Socialtjänsten ska vara samhällets yttersta skyddsnät och vara en ryggrad i den svenska modellen.

Herr talman! För regeringen är det angeläget att skapa förutsättningar för en stark och väl fungerande socialtjänst som möter barns behov och ger personalen möjlighet att arbeta under stabila och långsiktiga förhållanden

Vi ser personalen som den viktigaste resursen, och regeringen gjorde därför under perioden 2016–2020 en stor stimulanssatsning för att stärka bemanningen och kompetensen inom den sociala barn- och ungdomsvården. Satsningen har lett till fler anställda på socialkontoret, minskad stress för personalen och stärkt rättssäkerhet för klienterna.

Regeringen ser dock att detta inte räcker. Det behövs, förutom satsningar på socialkontoret, även förstärkningar av dem som jobbar ute på fältet.

Ungdomar som ingår i gäng eller som är i riskzonen för att hamna i kriminalitet och droger behöver vuxna förebilder. Där är fältarbetare en otroligt viktig resurs eftersom de möter ungdomarna där de befinner sig. Regeringen gör därför en särskild satsning på fältarbetare under 2021, 2022 och 2023 med 250 miljoner kronor per år.

Herr talman! Vi har sett hur gängkriminaliteten har visat sig oerhört grym, och regeringen har därför sett till att nya lagar har stiftats och insatser gjorts som gör att ett antal fler gängmedlemmar är bakom lås och bom.

För att ytterligare stärka skyddet runt ungdomar i riskzonen utreds möjligheten att införa ett förbud för kriminella att vistas i vissa delar av ett samhälle för att minska rekryteringen till kriminella gäng.

Regeringen vill också utreda möjligheten att ge stödinsatser till vårdnadshavare utan samtycke. Vi ser ibland att föräldrar skulle behöva stöd i sitt föräldraskap men inte vill ta emot stödet frivilligt, och då kan det tyvärr vara nödvändigt med tvång.

Att det förebyggande arbetet är grundbulten i det sociala arbetet kan man inte nog trycka på. Därför behövs fler åtgärder och ett ökat samarbete mellan polis, skola och socialtjänsten.

Men också föreningsliv och fritidsgårdar är viktiga resurser för att fånga upp barn i riskzonen och ge dem en meningsfull fritid. Det är genom positiva fritidsaktiviteter som många ungdomar håller sig borta från brottslighet.

Herr talman! När ungdomar hamnar i kriminalitet och frivilliga insatser inte längre räcker till har det under många år varit ungdomsvården, driven av olika behandlingshem, som skulle stå för anpassningen till ett liv utan droger och kriminalitet. Här verkar det som att både tvångsvård inom Statens institutionsstyrelse, Sis, och frivilliga insatser inom HVB, hem för vård eller boende, inte har hängit med riktigt i förändringen. Tyvärr får vi i socialutskottet signaler om bristande bemötande från personal gentemot placerade ungdomar på både Sis- och HVB-hem. Därför skärper vi nu tillsynen från samhällets sida. Och för HVB-hem finns det nu ett register där kommuner kan ta reda på kvaliteten gällande det aktuella HVB-hemmet vid en eventuell placering.

På Sis jobbar man med att förändra kulturen bland personalen och har satt igång ett omfattande utbildningsprogram.

Utskottet är också tydligt med att Sis omgående måste komma till rätta med de missförhållanden och det överväld som finns på flera av Sis boenden.

Herr talman! För att höja kvaliteten i familjehem, HVB- och Sis-hem har det tillsatts en viktig utredning som ska se över de tre olika boendeformerna. Utredningen ska se över hur vi kan rekrytera fler familjehem. Vi kan nämligen se att familjehem har visat sig väl så framgångsrika som alternativ till HVB-hem om familjehemmet ges rätt förutsättningar och stöd från den placerande kommunen. Men för att placeringar i familjehem ska kännas trygga har det behövt skapas ett skydd runt placerade barn, i synnerhet i familjehemmet.

Barn som blir placerade tidigt i livet knyter ofta an till familjehemsföräldrarna, och samhället behöver bli bättre på att se vad som är barnets bästa vid en eventuell hemflytt till de biologiska föräldrarna. Därför har socialutskottet, riksdagen och regeringen lagt fram olika förslag som har gjort det tryggare för familjehemsplacerade barn.

Tidigare under mandatperioden har det beslutats att det ska bli lättare att göra en vårdnadsöverflyttning, det vill säga att vårdnaden flyttas till familjehemmet. Det har också beslutats att vårdplanen ska göras om efter två års placering i familjehem. Det juridiska stödet för barnen har också skärpts vid omprövning av vården.

Herr talman! För att trygga situationen runt placerade barn vill socialutskottet och regeringen göra ytterligare insatser. Under maj månad har propositionen om lex Lilla hjärtat behandlats i socialutskottet. I propositionen finns förslag om att ytterligare stärka barnets rätt vid omprövning och om att samtidigt ställa krav på drogtest och uppföljning om barnet flyttar hem till föräldrarna igen.

I socialutskottet har ytterligare ett utredningsförslag presenterats, där utredaren Anders Hagsgård föreslår vissa tillägg och förändringar i det förslag som regeringen har levererat i propositionen om lex Lilla hjärtat. Detta förslag är nu ute på remiss.

Herr talman! Slutligen har vårt samhälle ett ansvar att se till att barn växer upp under trygga förhållanden. Vi ska stötta föräldrar som inte räcker till, men vi ska i första hand skydda barnen. Ibland behöver därför samhället gå in med insatser, till exempel en placering i ett familjehem. Och ibland tar föräldrar sitt ansvar och tar itu med sina problem så att de kan ta hem barnet. Men ibland mår barnet bäst av att bo kvar i familjehemmet.

Vårt ansvar är att sätta barnets bästa i första rummet.

(Applåder)

Anf. 23 CAMILLA WALTERSSON
GRÖNVALL (M):

Herr talman! Det finns faktiskt få saker som skapar en sådan sorg och frustration hos mig som att ta del av historier om barn som far illa och deras berättelser.

Jag tycker att det är ett stort misslyckande för ett land som Sverige att vi har så många sådana berättelser, och de är många gånger så oerhört svåra att ta in.

Men vi är många, och jag är en av dem, som väljer att använda denna sorg och frustration till att i stället försöka åstadkomma förbättringar. Det ger helt enkelt kraft och energi att agera. Och jag är glad att jag sitter i ett socialutskott som har lagt en betydande del av sin tid under de senaste åren på att just förbättra situationen för barn och unga.

Ibland känns det som att vilken sten vi än har lyft på har brister och missförhållanden vällt fram. Detta, herr talman, har bland annat resulterat i ett helt batteri av förslag om sådant som riksdagen kräver ska åtgärdas av regeringen. De senaste två åren har det blivit inte mindre än 27 tillkännagivanden, det vill säga majoriteter i riksdagen som kräver att regeringen återkommer med konkreta förslag som riksdagen sedan kan fatta beslut om, som rör utsatta barn och unga.

Jag är glad att utskottet på detta sätt har tryckt på regeringen, som under alldeles för lång tid har agerat i alldeles för liten utsträckning. Jag är stolt över det sätt på vilket vi moderater tydligt har drivit regeringen framför oss när det gäller just frågor som rör utsatta barn.

Utskottet har i dagens betänkande ett enda, men oerhört kraftfullt, tillkännagivande till regeringen. Det är ett moderat yrkande som vann fem av åtta partiers stöd i socialutskottet. Det är ett klart besked till regeringen: Genomför dessa 27 tillkännagivanden och det riksdagen kräver! Genomför riksdagens beslut om utsatta barn! Börja äntligen prioritera de barn vars röst hörs i alltför liten grad – eller inte alls – och vars barndom inte går i repris!

Inga barns barndom går förstås i repris, men de som växer upp i missbruk och utan kärlek och omsorg riskerar en påverkan på hela sitt fortsatta liv. Det riskerar att leda till ett liv i utsatthet och utanförskap, medan en barndom i kärlek och trygghet skapar en stabil grund att börja sitt vuxna liv från. Detta vet vi, och vi vet det genom forskning. Alla barn förtjänar ett liv i trygghet, omhuldade i kärlek och omsorg.

Alla barn har det dock inte så, herr talman, och för dem måste samhällets skyddsnet vara starkt. Det finns som sagt åtskilligt att göra. Samhällets förmåga att tillgodose barns grundläggande rättigheter har stora brister, och vi moderater har inom en lång rad områden drivit förslag varav många glädjande nog har fått majoritet i riksdagens socialutskott.

Jag tror att det är bekant för de allra flesta, herr talman, att vi driver frågor kopplade till det tragiska fallet gällande ”Lilla hjärtat”. Det resulterade i ett utskottsinitiativ i mitten av mars 2020 där en hel del av de förslag som lades fram togs från Håkan Ceders utredning från 2015. Det är en utredning som initierades av alliansregeringen 2012 och som, tragiskt nog för de barn som hade kunnat påverkas av förslagen tidigare, lades i byrålådan av Socialdemokraterna och den rödgröna regeringen.

De här förslagen har handlat om en långsiktig vårdplan. Det har handlat om förbättrade möjligheter och ett annat fokus när det gäller vårdnadsöverflyttning. Fokus ska vara barnets bästa, och det ska spela roll vilken relation man som barn har till sina biologiska föräldrar respektive till ett familjehem där man kanske har tillbringat all tid sedan man föddes. Det ska spela roll hur gammal man var när man placerades, och det ska spela roll hur många år man har befunnit sig i sitt familjehem.

En förändrad LVU är naturligtvis en av de absolut viktigaste, men också svåraste, förändringarna av lagstiftningen. Vi genomför nu, med hjälp av Anders Hagsgårds utredning, det jag faktiskt kallar det riktiga Lilla hjärtat. Det är nämligen förslagen i den utredningen som hade kunnat rädda lilla Esmeralda. Tyvärr hade den proposition om lex Lilla hjärtat som vi just nu hanterar och kommer att debattera i kammaren den 30 maj inte gjort det.

Lagstiftningarna på detta område är dessvärre endast en liten del av ett mycket större arbete som måste göras, herr talman. En ny socialtjänstlag är helt nödvändig, hävdar vi, men även om lagarna naturligtvis är den grund som socialtjänsten och övriga samhället arbetar efter är de bara en liten del av det som måste förbättras. Jag vill lyfta några frågor, herr talman, och det handlar bland annat om socialtjänsten och våra socialsekreterare.

Jag tog alldeles nyligen och med viss förvåning del av ledamoten Wikings anförande. Han pratade om mindre stress och bättre förutsättningar för våra socialsekreterare. Jag skulle råda ledamoten Mats Wiking att åka ut och träffa socialtjänst ute i landet, för det är verkligen inte den bild som möter oss när vi är ute och gör studiebesök.

Vi vet att det finns en rad delar som måste läggas till här. Det handlar om utredningar som måste hålla högre kvalitet och vara rättssäkra. Det handlar om utbildning för socialsekreterare, som måste vara bättre förberedda för den verklighet som väntar dem efter utbildningen.

Vi har oerhört stora bekymmer med personalomsättningen när det gäller Sveriges socialtjänst, och inte sällan handlar det om nyutexaminerade socialsekreterare som får de allra svåraste och mest komplexa familjeutredningarna, utan adekvat stöd och utan mentorskap. Det leder till att man slutar, för man orkar inte – och återigen är personalomsättningen ett faktum. Vi vet att vi för att skapa trygga miljöer för våra barn och unga måste ha trygga vuxna och en långsiktighet i deras funktioner.

Jag vill också lyfta fram förutsättningarna för familjehemmen. De allra flesta familjehem är fantastiska, och det förtjänar de att få höra. De förtjänar också ett annat stöd än vad de i dag får. Men det finns också familjehem som inte lever upp till de krav som måste vara hårt och högt ställda. Därför måste vi ha nationella familjehemsregister, och vi måste ha certifierade familjehem som recertifieras – precis som vi gör

med andra saker vi värderar högt. Vad ska vi värdera högt om inte våra barns säkerhet och trygghet?

Sis är ytterligare en del som vi har lagt en betydande mängd tid på i socialutskottet under de senaste åren och inte minst de senaste veckorna. Där behöver det göras åtskilligt mer, och det kommer vi att diskutera om några veckor.

Herr talman! Tyvärr har de senaste åtta åren på många sätt varit förlorade år för de barn som far mest illa i samhället. Det gläder mig att det nu finns ett antal utredningar som är initierade och på gång, men det tar inte lång tid att titta i backspegeln och se när det här arbetet blev så intensivt. Jag tror inte att det är en tillfällighet att det sammanfaller med att valet närmar sig, herr talman.

Jag konstaterar att det har gått åtta år och att det är hög tid att dessa barn får det stöd och den hjälp de behöver. Därför behöver dessa barn en helt ny, moderatledd regering.

Jag yrkar bifall till reservation nummer 11.

Anf. 24 LINDA LINDBERG (SD):

Herr talman! Detta betänkande innehåller som sagt förslag från den allmänna motionstiden och behandlar frågor som rör socialtjänsten för barn och unga. Jag kan inte annat än instämma i det mesta som Camilla Waltersson Grönvall precis har stått här i talarstolen och pratat om.

Att vi har en kvalitativ socialtjänstverksamhet i hela Sverige är oerhört viktigt. Att gå in och omhänderta ett barn är ett stort ingrepp i såväl barnets som familjens liv. Det är därför viktigt, herr talman, att vi har personal med erfarenhet och kompetens som har kontinuitet i ärenden. Vi ser i dag en alldeles för stor personalomsättning, och det är verkligen inte till fördel när det handlar om barns och ungas bästa. Detta är någonting som absolut bör prioriteras mycket bättre ute i landets olika kommuner.

Det gäller att vi verkligen har en knivskarp verksamhet som fattar rätt beslut vid rätt tidpunkt. Dessa beslut är många gånger helt avgörande för den enskilde. Det är inte alls något lätt uppdrag, och därför är det viktigt att man från kommunernas sida ser till att de allra bästa förutsättningarna finns för personalen.

Herr talman! I synnerhet just nu ser vi enorma påtryckningar och direkta hot mot personalen inom socialtjänsten. Detta har periodvis varit en ansatt grupp, inte minst geografiskt. Situationen för personalen har dock förvärrats den senaste tiden, och det vittnas om så allvarliga fall att socialsekreterare helt enkelt väljer att inte utföra sitt arbete enligt lag på grund av de konsekvenser som det personligen kan ge för den enskilde. Detta är oerhört oroande, herr talman.

När det gäller barn och unga som placeras i familjehem vet vi att det oftast är bra placeringar men att det inte alltid är så. Socialutskottet och riksdagen har ju, precis som Camilla nämnde tidigare, varit väldigt aktiva i dessa frågor och riktat 27 tillkännagivanden till regeringen, bland annat ett som är oerhört viktigt och som handlar om nationella register för familjehem.

Samtliga godkända familjehem ska kvalitetssäkras och finnas med i ett nationellt register för att få barn placerade hos sig, dels för att matchningarna ska kunna bli de allra bästa, dels för att säkerställa att hemmen är goda.

Jag noterar att detta har offentliggjorts i dag och att det nu är 40 kommuner som är knutna till det här. Det är även 18 kommuner som är på väg att visa intresse. Det är långt ifrån alla, men det är ett faktum att någonting händer. Från Sverigedemokraternas, utskottets och riksdagens sida tycker vi att det är intressant och bra att regeringen levererar det som vi önskar.

När det gäller familjehem har Sverigedemokraterna tittat på hur många barn ett familjehem faktiskt kan ha och hur detta registreras. Dagens regelverk säger att en kommun har skyldighet att rapportera till Ivo om fler än tre barn placeras i ett familjehem, men det finns ingen övre gräns för hur många barn som får placeras i ett familjehem samtidigt. Om flera kommuner placerar barn i samma hem kan ansvaret gentemot Ivo missas. En kommun behöver heller inte inledningsvis få eller ha vetskap om att andra barn har blivit placerade i samma boende.

Här finns helt enkelt luckor som kan riskera barnets bästa, herr talman. Det har bland annat noterats att ett familjehem i Skåne har haft tio barn placerade hos sig, och man kan ju fråga sig om detta verkligen är barnets bästa. När stat och kommun omhändertar ett barn är det för att barnet ska få en bättre tillvaro, bli sett, få omsorg, stöd och hjälp och få vara en del av en familj. Det kan säkerligen finnas hem som kan hantera detta med ett så stort antal barn, och de bör såklart bli certifierade för det, men det är ytterst tveksamt om detta – och dagens regelverk – har barnets bästa för ögonen.

Det behöver tas fram ett regelverk som är mer kvalitetssäkrat och som säkerställer att antalet barn registreras i det nationella register som regeringen precis har sjösat. Jag vill därför, herr talman, yrka bifall till vår reservation 8, som tar upp detta. Jag hoppas att vi framöver kan få en majoritet även för det förslaget.

En annan viktig sak som vi lyfter upp i detta betänkande är att erbjuda barn ett ökat stöd vid vårdnadstvister. Vår utgångspunkt när det gäller vårdnadstvister är att dessa först och främst bör lösas via medling och inte bör komma så långt så att de blir fall för en domstol att avgöra.

Vi vet att tvister är slitsamma, framför allt för barnet. Det är dock såklart slitsamt även för vårdnadshavarna och alla andra inblandade när familjeangelägenheter och vårdnadsfrågor blir frågor för en domstol. Av den anledningen menar vi att det är viktigt att barnet tidigt erbjuds stöd och hjälp samt att barnet utifrån sin ålder får relevant information så tidigt som möjligt och kan komma till tals i olika instanser som hanterar vårdnadstvister.

Yttre påtryckningar ska såklart undvikas. Barnet ska känna sig tryggt i situationen, som är långt ifrån bekväm för de allra flesta barn just i en vårdnadstvist.

Herr talman! Det är trots allt ett faktum att vårdnadstvister i mångt och mycket handlar om barnet, så

det är inte sällan just barnen som råkar mest illa ut och hamnar i kläm när föräldrarna inte är överens.

För att säkerställa att barnets bästa alltid beaktas menar vi att barnet bör få stöd genom hela vårdnadsprocessen genom en särskild stödperson som är med under processen men som inte deltar vid domstolsförhandlingarna. Vi menar att den här personen med fördel kan utses av socialförvaltningen och vara barnets kontaktperson under hela processen.

(forts. § 16)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.55 på förslag av talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 14.00, då frågestunden skulle börja.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 14.00.

§ 13 Frågestund

Anf. 25 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Jag vill hälsa statsråden välkomna. Frågor besvaras i dag av statsrådet Anders Ygeman, utrikesminister Ann Linde, statsrådet Max Elger och statsrådet Khashayar Farmanbar.

En fråga ska vara av övergripande och allmänpolitiskt slag eller avse ett ämne som faller inom statsrådets ansvarsområde och rör dennes tjänsteutövning. Anders Ygeman besvarar såväl allmänpolitiska frågor som frågor inom sitt eget ansvarsområde.

Byggtiden för havsbaserad vindkraft

Anf. 26 CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Fru talman! I vintras fick Sverige se en situation där pensionärer behövde använda dubbla täcken för att ha råd att betala sina elräkningar. Vi såg hur barnfamiljers ekonomi slogs i spillror. Ansvarig för Sveriges dysfunktionella energipolitik är energiminister Khashayar Farmanbar.

På en fråga om hur lång tid det tar att bygga ny havsbaserad vindkraft svarar energiministern att det tar ett till två år. Svenska kraftnät såväl som branschorganisationen för vindkraften i Sverige säger att vi kan ha havsvindkraft tidigast i början av 30-talet. Statsrådet själv har så sent som i dag på en pressträff gett tillstånd till en havsvindpark som väntas vara klar någon gång under 2028, även om det kommer att ta längre tid att bygga kabeln.

Min fråga är: Varför ljuger statsrådet om hur lång tid det tar att bygga ny havsbaserad vindkraft?

Anf. 27 Statsrådet KHASHAYAR

FARMANBAR (S):

Fru talman! Tack för frågan, Carl-Oskar Bohlin!

Under vintern har vi sett hur Putins påverkan på energimarknaden har drivit upp priserna i hela Europa. Vi har sett hur Tyskland, Frankrike – världens näst mest kärnkraftstata land – Italien och andra länder har haft två, tre och till och med fyra gånger högre priser än vad vi har haft i Sverige. Så funkade det när en totalitär regim börjar använda energi som vapen mot Europa. Även Sverige blev påverkat av dessa priser, om än inte i lika stor utsträckning men ändå avsevärt för våra hushålls del.

Det är riktigt att det kan ta olika lång tid att få vindkraftsparker på plats. Jag har sagt att det kan ta ett, två, tre eller åtta år eller mer. Förvisso har jag sagt det i intervjuer, men jag är glad att vi i dag kunde annonsera byggandet av Kriegers flak där själva byggtiden beräknas vara just två år.

Anf. 28 CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Fru talman! Jag noterar att statsrådet fortsätter att upprepa en lögn.

Projektet Kriegers flak har pågått sedan 2002, och när det står färdigt 2028 har det pågått i 26 år. Anledningen till att Socialdemokraterna konsekvent väljer att ljuga om den havsbaserade vindkraften är för att de vill kunna säga: Havsvind är här och nu, men kärnkraft ligger långt borta.

Det är en falsk konflikt, och det är uppseendeväckande att statsrådet i denna kammare väljer att ljuga.

Anf. 29 Statsrådet KHASHAYAR

FARMANBAR (S):

Fru talman! Nåja, så kan man tycka. Det kan ändå vara lämpligt att hålla en rimlig ton i kammaren, kan jag tycka.

Jag konstaterar att byggtiden för det projekt som i dag annonserades är två år. Jag konstaterar att det i vårt grannland Finland tog 16 år att få kärnkraftverket på plats. Jag konstaterar att i Frankrike är Flamanville 3 i dag, medan jag står här, nio år försenat. Det är ett styrkebesked som regeringen har lämnat i dag att vi kommer att ha 20 procent av Skånes energiförsörjning på plats redan till 2027 eller 2028.

Utvisningsdömda personer som begår brott

Anf. 30 LUDVIG ASPLING (SD):

Fru talman! I veckan åtalades en deltagare i de så kallade korankravallerna. Det är en person som redan var efterlyst av polisen eftersom han valt att strunta i ett beslut om utvisning.

Jag tycker att det här säger precis allt om Sverige 2022. En person som vet att polisen, i alla fall i teorin, letar efter honom känner sig ändå så trygg med att ingenting kommer att hända att han går ut och kastar sten på polisen som letar efter honom – noll respekt och inte en tanke på risken att bli lagförd. Det var också bara en tillfällighet, det vill säga att han glömde

att ta på sig en mask, som gjorde att han åkte fast till skillnad från den absoluta majoriteten av alla gärningsmän som tilläts promenera därifrån.

Jag vill veta vad Anders Ygeman tycker om att efterlysta personer ställer sig och kastar sten på polisen. Tycker han att det verkar som att polisens arbete med utlänningsärenden inger respekt hos allmänheten? (Applåder)

Anf. 31 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Tack, Ludvig Aspling, för frågan!

Man kan konstatera att både gärningsmannen och Ludvig Aspling har fel. Gärningsmannen greps och kommer nu att utvisas. Det tycker jag är bra, och det hoppas jag att även Ludvig Aspling tycker är bra.

Jag kan konstatera att för få människor som får ett avvisningsbeslut avvisas men att vi befinner oss över snittet i Europeiska unionen i vår utvisningsverksamhet. Vi är alltså bättre än snittet och många länder där regimer som Ludvig Aspling och Sverigedemokraterna har uttryckt respekt för förut styr. Men vi är inte nöjda med det. Vi kommer att vidta kraftfulla åtgärder för att öka avvisning och utvisning från Sverige.

Anf. 32 LUDVIG ASPLING (SD):

Fru talman! Den tilltalade har alltså levt i Sverige som papperslös under en ganska lång tid, men när polisen nu fick se hans ansikte gick det ändå ganska snabbt att hitta honom. Det ser onekligen ut som att det är mediebilderna mer än någonting annat som styr polisens arbete. Om någonting hamnar på nyheterna bryr man sig, men annars bryr man sig inte.

Under den här regeringen har dessutom antalet inre utlänningskontroller sjunkit ganska kraftigt från 30 000 år 2013 till ungefär 9 000 nyligen. Hur kan man säga att man verkligen prioriterar det här när antalet inre utlänningskontroller faktiskt sjunker så mycket?

Anf. 33 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Svaret på det sista är enkelt. Det är inte antalet kontroller man gör som är avgörande, utan det är effektiviteten i kontrollerna och vad de leder till – om folk utvisas och återvänder eller inte. Där har jag ganska stor förtröstan om att vi kommer att påvisa bättre resultat.

Även om Ludvig Aspling är kritisk mot svensk polis kan jag bara konstatera att gärningsmannen i det här fallet greps och nu utvisas.

Redundans och säkerhet i bredbandsutbyggnaden

Anf. 34 MIKAEL LARSSON (C):

Fru talman! Bredbandsutbyggnaden i Sverige är fortsatt väldigt viktig, och det är en fråga för hela landet och inte minst för landsbygden. Vi har sett att pandemin har gjort att digitaliseringen har gått fortare och att vård och omsorg och utbildning nu blir mer vanligt att utöva digitalt.

Just detta ställer högre krav på säkerhet och redundans i systemet – att systemet inte går ned och att

systemet är säkert. Vi ser att det finns olika varianter att bygga ut bredbandet med: fiber, FWA och radiolöslösningar.

Det är också väldigt oroligt i vår omvärld, som vi alla känner till, och det kan vara ett sätt för att stänga ned att man riktar hot mot vårt digitala liv. Samtidigt vet vi att digitaliseringen för människor närmare varandra.

Min fråga till statsrådet Farmanbar blir därför: Hur jobbar statsrådet och regeringen med redundans och säkerhet i den fortsatta bredbandsutbyggnaden?

Anf. 35 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S):

Fru talman! Tack, Mikael Larsson, för frågan! Äntligen får jag, som även är digitaliseringsminister, prata också om digitaliseringsfrågor. Det är en angelägen fråga.

En av de saker som regeringen nyligen har genomfört är att det har startats ett nytt nationellt cybersäkerhetscenter som ska se över den samlade säkerheten i vårt cyberarbete. Det gäller innehållet på internet – det som sker online – men också den goda täckningen i form av fiber och uppkopplingsmöjligheter.

Vi ser samtidigt över möjligheten att göra fler leverantörer tillgängliga på marknaden. Därmed kan också redundansen öka, genom att det kan byggas fler uppkopplingar.

Det pågår också ett arbete i och med dagens rege- ringsbeslut om ökad beredskap. Det gäller en rad olika samhällsfunktioner, däribland cyberfrågorna.

Anf. 36 MIKAEL LARSSON (C):

Fru talman! Tack för svaret, statsrådet!

Bredbandsutbyggnaden och digitaliseringen job- bade vi aktivt med inom ramen för januariavtalet. Då var statsrådet Anders Ygeman ansvarig, till att börja med. Från Centerpartiets sida hade vi ett gott och bra samarbete om just detta.

Min följdfråga blir, utifrån det som statsrådet re- dogjorde för, hur branschen och aktörerna kommer in mer i detta arbete för att öka robustheten och säker- heten.

Anf. 37 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S):

Fru talman! Jag vill tacka för bilden av det goda samarbetet mellan våra partier. Jag ser fram emot ett fortsatt gott samarbete.

Den modell som vi använder i Sverige, både för hur Post- och telestyrelsen tilldelar sina medel och för hur vi arbetar med utbyggnaden, bygger mycket på bran- schens och aktörernas leverans. Det är alltifrån stora statligt ägda leverantörer, som Telia, till små och stora privatägda leverantörer som levererar lösningarna.

Jag tror att vi överlag behöver större redundans. Där är vi helt överens.

Utbyggnad av laddinfrastrukturen

Anf. 38 JESSICA THUNANDER (V):

Fru talman! Min fråga går till statsrådet Farmanbar.

Andelen elbilar i Sverige ökar, vilket är helt nödvändigt med tanke på den klimatomställning som vi måste göra. Men ett hinder för många att skaffa elbil är oron över att inte kunna hitta någonstans att ladda bilen på längre resor.

Regeringen har satsat på utbyggnad av laddinfrastruktur. Men i slutet av året kommer det, enligt en granskning som SVT har gjort, att gå 20 elbilar per publikt ladduttag. För fem år sedan var det 6 bilar. Risken att hamna i lång laddkö på resan har alltså ökat betydligt. Uppenbarligen räcker inte regeringens satsningar. Och utbyggnaden går fortfarande för långsamt.

Vad gör regeringen för att öka takten i utbyggnaden av laddinfrastruktur? Vi kan se att de resurser som tillsätts inte räcker för att hålla takten.

Anf. 39 Statsrådet KHASHAYAR
FARMANBAR (S):

Fru talman! Tack, Jessica Thunander, för en bra och angelägen fråga!

Omvandlingen av vår fordonsflotta är avgörande för klimatomställningen. Det är en oerhört viktig del, och man behöver kunna ladda bilen.

Jag vill peka på några olika saker. Genom Klimatklivet har regeringen hittills möjliggjort för att 65 000 nya laddstolpar har installerats. Av dem är 10 800 publika laddstolpar.

Nyligen tog jag emot en branschöverenskommelse som gör det lättare att använda varenda stolpe genom att bara använda sitt betalkort, i stället för att man ska behöva ladda ned olika appar, skapa olika abonnemang eller logga in i olika system.

Vi ser också framåt. Nästa steg bör bli en prisreglering eller prisöverenskommelse för vad som är ett rimligt påslag när man byter leverantör. Det är ett smart sätt att öka mängden tillgängliga laddstolpar för många människor.

Det är klart att arbetet inom Klimatklivet fortsätter med full kraft. Fler laddstolpar ska komma på plats. Men många laddar naturligtvis också hemma. De flesta har däremot inte en bensinmack hemma på sin gård.

Anf. 40 JESSICA THUNANDER (V):

Fru talman! Jag fick inte riktigt svar på min fråga.

Många är överens om att utbyggnaden går för långsamt. Den behöver vara strukturerad och snabb med tanke på klimatomställningen.

Är regeringen beredd att ge Trafikverket ett uppdrag och finansiering för att bygga ut laddinfrastruktur i hela landet på det statliga vägnätet?

Anf. 41 Statsrådet KHASHAYAR
FARMANBAR (S):

Fru talman! Jag tackar för frågan.

I dagsläget har vi inga planer på något sådant uppdrag till Trafikverket. Vi får se över det och återkomma längre fram ifall det blir aktuellt.

Vi har i dag en hel del leverantörer som står på kö för att bygga laddstolpar. Och vi kommer att jobba ännu mer för att få fler leverantörer att bygga. I våra vita fläckar, ute på landsbygden, tar staten nu de fullständiga kostnaderna för själva investeringen det innebär att bygga en laddstolpe mot att leverantören driver den i minst fem år. Det gör det möjligt att avsevärt öka antalet laddstolpar.

Åtgärder för avvisning och utvisning

Anf. 42 HANS EKLIND (KD):

Fru talman! Efter de fruktansvärda påskkravallerna har nu ett antal personer börjat häktas. Åtal har också väckts mot en person. Den personen är intressant, eftersom den personen inte ens borde vara kvar i Sverige. Det är en medborgare från Tadzjikistan som har varit efterlyst för att utvisas.

I min hemstad Örebro har det också visat sig att tre av de fyra som först häktades var utländska medborgare.

Jag funderar lite på vilket betyg det här ger åt vårt svenska återvändandearbete, att en person som är efterlyst för att utvisas attackerar och försöker döda svensk polis.

Min fråga till migrationsminister Ygeman är: Vilka åtgärder ser statsrådet behöver vidtas för att vi bättre ska kunna avvisa och utvisa dem som ska lämna landet? Kristdemokraternas förslag om asylansökningsområden är ett sätt att hålla ihop processen men också ett sätt att hålla koll på personerna tills de får ett uppehållstillstånd eller ej.

Anf. 43 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Tack, Hans Eklind, för frågan!

Som jag nämnde i mitt svar till Ludvig Aspling tror jag att det här visar på behovet av att göra mer och att göra mer i första läget. När man söker asyl ska vi se till att människor som får nej på sin ansökan inte avviker.

Vi måste göra mer när det handlar om att mottagarländerna ska ta emot dem som ska avvisas eller utvisas.

Vi måste göra mer för att det inte ska finnas en illegal arbetsmarknad i Sverige som gör att man kan ha en försörjning och klara sig när man är kvar trots att man egentligen ska utvisas eller lämna landet.

Ett ja ska vara ett ja. Då ska man snabbt lära sig svenska, få in en fot på den svenska arbetsmarknaden och vara med och bidra till det svenska folkhushållet. Och ett nej ska vara ett nej. Då ska man också snabbt återvända och lämna landet. Det tror jag att jag och Hans Eklind är överens om.

Anf. 44 HANS EKLIND (KD):

Fru talman! Statsrådet! Jag hoppas att vi också är överens om att en person som attackerar svensk polis ska betala priset för det. Och är man då utländsk

medborgare ska man på första, bästa och möjliga sätt ut ur landet, och man ska aldrig få komma tillbaka – punkt.

Jag vill ändå få svar på det här med asylansökningsområden. Vårt förslag fick kritik av dåvarande ministern, Morgan Johansson, 2015. Nu är det ett annat ljud i skällan. Kan vi få den typen av saker på plats, så att vi håller ihop processen och håller koll på människorna som ska söka asyl?

Anf. 45 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Hans Eklind! Jag måste blotta min okunskap; jag känner inte till detaljerna i Kristdemokraternas förslag.

Men vi har nu en utredning om mottagandecenter som är på gång, och den har fått tilläggsdirektiv. Jag sätter mig gärna med Hans Eklind och Kristdemokraterna när den utredningen kommer med sitt resultat. Vi kan jämföra det med de förslag som Kristdemokraterna för fram och se om vi kan komma överens om de bästa förslagen för att ett ja ska vara ett ja, och ett nej ska vara ett nej och för att de som ska återvända faktiskt återvänder.

Ringhals och elpriserna i södra Sverige

Anf. 46 ARMAN TEIMOURI (L):

Fru talman! Jag skulle vilja ställa en kort och mycket enkel fråga till energiminister Khashayar Fermanbar.

Är statsrådets uppfattning att södra Sverige hade haft högre eller lägre elpriser om Ringhals 1 och 2 fortfarande hade varit i drift?

Anf. 47 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S):

Fru talman! Arman Teimouri ställer en fråga som dock inte har något enkelt svar. Elpriserna i södra Sverige hade varit billigare om vi hade haft mer av billig elproduktion i södra Sverige. Om de gamla reaktorerna som på marknadsmässiga grunder lades ned av ägarna hade varit kvar hade underhållskostnaderna riskerat att driva upp priserna redan tidigare.

Precis som Energiforsk konstaterar i sin rapport hade priserna varit avsevärt lägre om det hade funnits mer elproduktion på plats, till exempel de många terawattimmar vindkraftsproduktion som kommuner i södra Sverige sagt nej till. Om just dessa kärntekniska reaktorer hade dragit ned priserna beror helt och hållet på vad kostnaden för underhållet av dem hade varit. Deras ägare bedömde att det hade blivit för dyrt.

Anf. 48 ARMAN TEIMOURI (L):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Enligt statsrådet beror priserna antingen på marknaden, eller så handlar det om Putinpriser. Detta är lite att slira på sanningen.

Sanningen är att regeringen har sagt nej till att rädda Ringhals 1 och 2. Precis som statsrådet tar upp menar Energiforsk att vi hade haft 30–45 procent lägre

priser om vi hade haft kvar den planerbara produktionen i södra Sverige. I stället eldar vi olja, och hus-hållen bränner pengar på elräkningar. Det är inte bra.

Anf. 49 Statsrådet KHASHAYAR

FARMANBAR (S):

Fru talman! Låt oss inte slira på sanningen. Enligt Energiforsks rapport hade priserna varit lägre om det hade funnits energi- eller elproduktion i södra Sverige, men inte nödvändigtvis från kärnkraftsreaktorer.

Som ägarna själva konstaterade hade underhållskostnaderna blivit för höga. Marknadsmässigheten fanns inte där för att driva dem. Då säger gängse marknadslogik att det hade riskerat att dra upp priserna. Men om man i stället hade installerat rimliga lågprisalternativ till energi, till exempel vindkraft eller andra energislag, hade det absolut kunnat dra ned priset.

Jordbruksmark och gruvdrift

Anf. 50 REBECKA LE MOINE (MP):

Fru talman! Min fråga går till Anders Ygeman.

Vi upplever i dag hur krig och klimatkris påverkar den globala livsmedelssituationen med oroligheter som följd. Exempelvis har Indien infört ett förbud mot export av vete, vilket sätter flera grannländer under hård press.

Matpris är ett överhängande hot i världen. Är det rimligt att tillåta exploatering av jordbruksmark till förmån för gruvdrift? En gruvverksamhet existerar under relativt kort tid och medför att marken blir förstörd för jordbruk, kanske för alltid. Är det inte befogat att införa ett förbud mot både undersökningstillstånd och koncession i områden med produktiv jordbruksmark?

Anf. 51 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Tack, Rebecka Le Moine, för frågan! Nej, det vore inte rimligt att införa ett sådant förbud. Vad som är den mest effektiva markanvändningen måste avgöras i varje enskilt fall i en miljöprövning och utifrån de behov som finns. Även om det är produktiv jordbruksmark kan det finnas fyndigheter som är så viktiga för samhället att de behöver exploateras. Det kan även finnas jordbruksmark som är så viktig att det gör att man inte ska exploatera marken för exempelvis gruvdrift. Det finns ju även andra konflikter om markanvändning.

Grunden måste vara att man i varje enskilt fall ställer intressena mot varandra för att avgöra detta och att man inte på förhand utesluter det ena eller andra.

Anf. 52 REBECKA LE MOINE (MP):

Fru talman! Tack, Anders Ygeman, för svaret! Det låter som om miljöprövningen är viktig. Då vore det kanske rimligt att lägga den tidigt i processen i stället för sist och inte, som regeringen föreslår, göra undantag för Natura 2000-områden när det gäller gruvprospektering.

Jag undrar också hur Anders Ygeman ser på vad som är prioriterat allmänintresse i händelse av en

ansträngd livsmedelssituation i landet. Är det fortfarande att hämta upp nya metaller och att gruvindustrin ska göra enorma vinster eller är det att befolkningen får mat?

Anf. 53 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Naturligtvis har mat och rent vatten hög prioritet för samhället, men klimat- och energiomställning har också hög prioritet för samhället. Om vi ska klara att ställa om från fossila drivmedel till våra bilar kommer vi att behöva ett antal metaller, även sällsynta sådana, och då kommer vi att behöva gruvdrift. Det är alltså inte så enkelt att bara ställa det ena mot det andra. Man måste göra en helhetsbedömning.

Den havsbaserade vindkraftens potential

Anf. 54 MATTIAS JONSSON (S):

Fru talman! Jag ställer min fråga till statsrådet FARMANBAR.

Vi står inför ett väldigt snabbt ökande behov av mer elproduktion, inte minst på grund av den gröna omställningen, och kanske finns behovet särskilt i södra Sverige. Den havsbaserade vindkraften nämns ofta som en del av lösningen för att möta det växande behovet.

Jag undrar om statsrådet kan beskriva vilken potential han ser i havsbaserad vindkraft för att möta de ökade behoven framöver.

Anf. 55 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S):

Fru talman! Tack, Mattias Jonsson, för frågan! Jag tror att vi går mot en tid då vi behöver avsevärt mer kraft i Sverige. Om vi ska få undan Putinolja och oljeschejkgaser ur våra industrier och transporter behöver vi mer kraft. Man kan sätta olika förled framför den kraften; det kan vara kärnkraft, vindkraft, havsbaserad vindkraft eller vattenkraft. Allt det behövs och kommer att behövas.

Den havsbaserade vindkraften har väldigt stor potential. Den totala mängden ansökningar för vindkraft till havs handlar bara i södra Sverige om 500 terawattimmar. Det kan jämföras med de 140 terawattimmar som vi förbrukar varje år. Men av dessa 500 är en del direkt ogörliga, och en del av dem gäller ansökningar för samma punkt. Om man rensar bort dessa återstår 350 terawattimmar som vi potentiellt skulle få ut bara genom att bygga ut havsbaserad vindkraft i södra Sverige. Det är två och en halv gång mer än vad vi förbrukar varje år. Potentialen är alltså stor.

Anf. 56 MATTIAS JONSSON (S):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret! Att det finns stor potential är ett hoppingivande svar. Men vilka hot eller hinder ser statsrådet på vägen för att nå de mål vi har i inte minst södra Sverige om vi inte får till denna utbyggnad? Vi ser ju kommuner som med sitt veto har stoppat en del utbyggnad av vindkraft. Jag

skulle gärna vilja höra statsrådets syn på det och på vilka möjligheter och hinder som finns.

Anf. 57 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S):

Fru talman! Vi behöver mycket el. Vi behöver ha den snabbt på plats. Och det behöver även fortsättningsvis ge billig el till svensk industri och svenska konsumenter. Om vi inte får det kommer industrier som hade kunnat etablera sig i Sverige i stället att etablera sig i andra länder där de har tillgång till förnybar el. De kommer att åka till Spanien som storsatsar på sol, och de kommer att etablera sig i andra länder som snabbt kommer att få fram mycket el. Det är detta som ligger i vågskålen.

Vi behöver därför förkorta tillståndsprocesserna, jobba med allmänhetens acceptans och se till att klara personalförsörjningen för att kunna bygga ut vårt elsystem.

Lagändringar för investeringar i kärnkraft

Anf. 58 KJELL JANSSON (M):

Fru talman! Jag har en fråga till energiministern. Det är allmänt känt att regeringen med energiministern i spetsen driver frågan att man ska bygga havsbaserad vindkraft i princip överallt där det är fullt möjligt. Men det kommer att stöta på patrull, i synnerhet nu när vi går med i Nato. Att släppa fram havsbaserad vindkraft kommer att möta svårigheter. Till saken hör också att hela överföringssystemet är ofinansierat.

Min fråga till energiministern är därför: När avser regeringen att ta initiativ till att ändra lagstiftningen för att underlätta för nya investeringar i kärnkraft? All ledningsstruktur finns till både Ringhals och Forsmark, och man kan bara sätta igång och bygga. Men för det krävs lagändringar här i kammaren. När avser energiministern att ta initiativ till det?

Anf. 59 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S):

Fru talman! Tack, Kjell Jansson, för frågan! Först och främst vet jag inte vilken källa Kjell Jansson har för sitt påstående om Nato och försvaret. Han kanske har andra källor än de gängse som vi andra har tillgång till. Detta får stå för honom.

Jag ser naturligtvis att det finns god potential i havsbaserad vindkraft. På samma sätt finns det god potential i vår befintliga kärnkraft och i vår vattenkraft.

I dagsläget är det fullt möjligt att bygga på de siter som är tillgängliga. Dessa siter har dessutom framdragna koncessionskablar. De är betalda av staten och finns på plats. Det har varit möjligt att bygga i tio år. Om Kjell Jansson tror att regeringen kommer att kunna trola fram en lagförändring som helt plötsligt gör det billigt att bygga ett av planetens dyraste energislag misstar han sig nog om vilka propositioner som finns på lut.

Det är fullt möjligt för marknaden att investera i dessa kärnkraftverk. Hittills har ingen gjort det, medan det är kö för vindkraften.

Reglerna för prisinformation

Anf. 60 OLA JOHANSSON (C):

Fru talman! I går fattade riksdagen beslut om ett moderniserat konsumentskydd. Med beslutet följer krav på näringsidkare att de för en prissänkt vara ska kunna redovisa priset de senaste 30 dagarna vid samtliga försäljningsställen.

För en konsument torde det vara ointressant att känna till vad ett paket knäckebröd kostat i en annan butik om skälet till att man handlat till ett lägre pris är att varan i den butik som man befinner sig i närmar sig sitt bästföredatum.

En majoritet har motsatt sig den ordningen och menar att kravet på prisinformation ska gälla vid försäljningsstället och inte per näringsidkare för att minska matsvinnet och för att inte företag ska drabbas av onödig administration för prisinformation. Riksdagen har också senarelagt ikraftträdandet.

På vilket sätt anser konsumentminister Max Elger att butiksägare ska använda den tiden för att förbereda sig på att uppfylla kraven i en lag som en majoritet vill förändra?

Anf. 61 Statsrådet MAX ELGER (S):

Fru talman! Tusen tack för frågan!

Det är självklart så även i detta fall som i alla andra fall att en majoritet i riksdagen får sin vilja igenom. Jag har ingen anledning att motsätta mig den uppfattningen.

Förslaget som sådant handlar om att konsumenter inte ska utsättas för vilseledande information när det gäller prisnedläggningar. Det har exempelvis vid Black Friday varit observerat att återförsäljare har höjt priserna blott ett par dagar innan rean och sedan sänkt priserna kraftigt och kallat detta för rea. Det är syftet med förslaget.

När det sedermera träder i kraft är det min utgångspunkt att majoriteten i riksdagens kammare faller utslaget.

Anf. 62 OLA JOHANSSON (C):

Fru talman! Jag håller med Max Elger om att syftet är gott och att den typen av sätt att lura konsumenten inte är okej.

Men eftersom förslaget träffar näringsidkare och inte försäljningsställe blir det oerhörda problem för näringsidkare att kunna avgöra vilket pris på varan som gäller vid de olika butikerna för att kunna göra ett korrekt priserbjudande till konsumenterna vid ett försäljningsställe.

Det är nämligen så att mat går ut vid olika tillfällen på olika platser. Hur ska konsumenten kunna veta att ett pris har varit billigare på en annan plats för att sedan ta sig dit? Det skapar en oerhörd svårighet för näringsidkare.

Anf. 63 Statsrådet MAX ELGER (S):

Fru talman! Tack för frågan, Ola Johansson!

Förslaget grundar sig i ett EU-direktiv. Det kommer att implementeras på samma sätt i alla länder. Antingen har unionen i den här frågan gjort ett stort misstag och hela kontinenten drabbas av de mycket stora problem som beskrivs, eller så kommer det att visa sig att det kommer att lösa sig.

Jag följer utvecklingen noga. Jag tycker att kammarans utveckling att vi inte ställa till det i onödan för näringsidkare är klok i grund och botten.

Turkiets krav för svenskt Natomedlemskap

Anf. 64 YASMINE POSIO (V):

Fru talman! I tisdags skickade utrikesministern in en ansökan om ett svenskt Natomedlemskap. Detta gjordes trots att processen varit forcerad och underlaget för beslutet var undermåligt. Bland annat var riskerna med att gå i allians med Turkiet inte tillräckligt väl utredda.

Precis som Vänsterpartiet varnat för tog president Erdoğan tillfället i akt och har nu ställt krav på ändringar i svensk utrikespolitik för att Turkiet ska godkänna en svensk Natoansökan.

Det handlar om att tysta Sveriges röst för kurderna både i och utanför Turkiet, att öka samarbetet mellan de svenska och turkiska underrättelsetjänsterna, där en lista på 33 personer för utvisning redan presenterats från Turkiet. Det handlar om att upphäva det svenska stoppet av vapenexport till Turkiet som riksdagen beslutade om i enighet.

Nu gäller det att stå upp för Sverige och svensk utrikespolitik. Kommer utrikesminister Ann Linde att gå Erdoğan till mötes och offra någon av dessa viktiga linjer för ett svenskt Natomedlemskap?

Anf. 65 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Tack, Yasmine Posio, för frågan!

Det stämmer att för Sveriges säkerhets skull och för att hålla den svenska befolkningen säker i detta fruktansvärta försämrade säkerhetspolitiska läge har vi i bred politisk enighet ansökt om medlemskap i Nato. Nu pågår det diplomatiska diskussioner med Turkiet. Jag är säker på att vi ska komma fram till bra lösningar.

Anf. 66 YASMINE POSIO (V):

Fru talman! Jag är stolt över att Sverige i mångt och mycket stått upp för kurderna och att en enig riksdag införde ett vapenembargo mot Turkiet. Däremot har Sverige redan utvisat 54 kurder, så varken min eller kurdernas oro är obefogad.

Ska jag tolka utrikesministerns svar som att Sverige inte kommer att gå Erdoğan till mötes och att kurderna kan känna sig trygga här i Sverige?

Anf. 67 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Vi har både en bra relation med Turkiet och bra relationer med kurder och kurdiska organisationer, vilket vi naturligtvis kommer att fortsätta med.

Ahmadreza Djalali

Anf. 68 SOFIA DAMM (KD):

Fru talman! Enligt iranska myndigheter ska den svenskiranska KI-forskaren Ahmadreza Djalali avrättas den 21 maj i Teheran. Det är om två dagar.

I dag gick Amnesty ut i ett pressmeddelande där det slår fast att alltmer pekar på att den iranska regimen använder Djalalis liv som en bricka i ett hänsynslöst politiskt spel där hotet om avrättning skärps om inte deras krav möts. Kravet är troligtvis att försöka tvinga Sverige att frigge den före detta fångvaktare som står åtalad för att ha varit delaktig i avrättningar av hundratala politiska fångar i Iran 1988.

Jag vill därför fråga utrikesministern: Vad gör regeringen i denna gisslansituation när Iran så uppenbart försöker påverka en rättsprocess? Vi ser liknande agerande gentemot exempelvis Belgien. Vi vill försäkra oss om att regeringen nu gör gemensam sak med andra europeiska länder då tiden för tyst diplomati sedan länge är över.

Anf. 69 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Tack, Sofia Damm, för frågan!

Det är naturligtvis helt oacceptabelt att Ahmadreza Djalali fortfarande sitter fängslad, att Sverige inte har fått konsulärt tillträde till honom på alla dessa år och att han inte frigges på humanitära grunder, vilket regeringen har krävt.

Vi har varit mycket tydliga och högljudda i det här ärendet. Men naturligtvis har vi både högljudd diplomati och tyst diplomati. Vi anstränger oss till det yttersta för att få honom fri.

Så sent som för några dagar sedan träffade jag Djalalis fru och dotter och diskuterade det. Så fort vi fick höra om att den eventuella avrättningen skulle ske ringde jag till min iranske kollega och begärde fortsatt att Djalali skulle frigges.

Nu vet vi att datumet är framflyttat, och vi hoppas att det inte sker.

Anf. 70 SOFIA DAMM (KD):

Fru talman! Tack för svaret!

Det är inte bara som vi hoppas. Det får inte ske.

Ann Linde har tidigare pratat mycket om att det är ett konsulärt ärende och att man har gjort stora ansträngningar från svensk sida. Det betvivlar jag inte. Men i det här fallet ser man att det är större än endast detta fall. Iran utövar påtryckningar om andra fångar och på andra europeiska länder, exempelvis.

Jag undrar vad Sveriges regering gör för att samverka tillsammans med de berörda länderna i detta kritiska skede.

Anf. 71 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Jag kan försäkra Sofia Damm att vi har många kontakter med olika länder. Jag kan också säga att svenskt rättsväsen är helt skilt från politiken, vilket gör att svenskt rättsväsen kommer att fullfölja sitt arbete utan några som helst politiska påtryckningar.

Det viktigaste är att vi fortsätter att kämpa för att Ahmadreza Djalali ska benådas och av humanitära skäl släppas fri.

Islamisters vigselrätt

Anf. 72 ROBERT HANNAH (L):

Fru talman! Påskkravallerna, där vi såg människor kasta stenar på polis, var en brytpunkt för Sverige. Ingen kan längre förneka att det finns separatistiska rörelser i Sverige, som är mycket starkare och mer organiserade än vad vi har trott eller velat inse.

Liberalerna är väldigt tydliga i de här frågorna. Vi ska inte ha islamister på våra gator som kastar sten. Vi ska inte ha islamister i våra skolor som driver barn in i en viss ideologi, och vi ska inte heller ha islamister som har vigselrätt.

Det har just uppdragats att i Stockholms moské, som har vigselrätt, har imamer vägrat att låta kvinnor skiljas. Men de har vigselrätt. Samma man som viger en kvinna och en man vägrar alltså att låta kvinnan skiljas.

Vår fråga till Socialdemokraterna är tydlig: Tänker ni ta bort vigselrätten från islamister, eller tänker ni behålla den?

Anf. 73 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! I den mån Liberalerna är tydliga i de här frågorna har vi nog samma uppfattning. Däremot är det inte regeringen som delar ut vigselrätt som något slags spelmarker, utan det finns tydliga regler för om man får viga människor eller inte i det här landet. Det är Kammarkollegiet som kontrollerar att dessa regler efterlevs.

Ett rekvisit för att man ska få rätt att viga människor är att man respekterar skillnaden mellan det legala äktenskapet och den religiösa ceremonin. För mig är det väldigt svårt att förstå hur man kan respektera det om man inte respekterar den legala skilsmässan. Min uppfattning är att de som inte respekterar det inte heller ska ha möjlighet att viga.

Anf. 74 ROBERT HANNAH (L):

Fru talman! Att inte vilja göra någonting är också att vilja fortsätta med samma lagstiftning. Den lagstiftning vi har i dag möjliggör för islamister att ha vigselrätt och möjliggör för samma person som viger att vägra låta en kvinna skilja sig för att hon inte har tillstånd från sin man.

Liberalerna vill ändra lagstiftningen. Vi vill ändra i den lag som i dag möjliggör för islamister att ha vigselrätt.

Min fråga är väldigt tydlig: Tänker Socialdemokraterna ändra lagstiftningen så att det under inga omständigheter kommer att tillåtas att islamister viger ett par?

Anf. 75 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Vi kanske har lite olika uppfattningar om vad som står i lagen.

Det här är också en bredare fråga. Vi har samma diskussioner om de katolska samfundet, som ju inte accepterar skilsmässor.

Jag tycker att jag var ganska tydlig med min uppfattning: Man måste respektera både det legala giftermålet och den legala skilsmässan. Annars tycker inte jag att man ska ha rätt att utföra vigslar.

Reglerna för arbetskraftsinvandring

Anf. 76 EVA LINDH (S):

Fru talman! Jag vill ställa min fråga till statsrådet Ygeman.

År 2008 förändrade den moderatledda regeringen reglerna för arbetskraftsinvandringen. Sverige har sedan dess haft de mest liberala reglerna i världen. Det innebär att arbetstagare utnyttjas, att löner och arbetsvillkor dumpas och att seriösa företag konkurreras ut. Det göder också den organiserade brottsligheten. Det är inte bara fackföreningsrörelsen som har larmat om detta utan också myndigheter. Så kan vi inte ha det. Vi behöver ha ordning och reda i arbetskraftsinvandringen.

Jag vill ställa frågan till statsrådet: Vad gör regeringen för att få bättre ordning och reda inom arbetskraftsinvandringen?

Anf. 77 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Det är precis som frågeställaren säger: Under den moderatledda regeringen fick vi världens mest liberala regler för arbetskraftsinvandring, vilket har lett till att människor utnyttjas och att löner och arbetsvillkor på svensk arbetsmarknad har pressats nedåt.

Nu har vi vänt utvecklingen. Vi har infört krav på bindande anställningsavtal. Vi har ställt krav på att de som kommer som anhöriginvandrare också ska kunna försörjas. Vi har ökat kontrollerna. Vi har tillsatt utredningar om lönegolv. Vi har gjort det möjligt att ha tuffare sanktioner.

Jag tror att det kommer att behövas en kombination av åtgärder. Vi har vidtagit de första, viktiga åtgärderna. Men vi behöver också ta de andra stegen. Vi behöver ett höjt lönegolv, vi behöver arbetsmarknadsprövning och vi måste ha effektivare kontroller.

Anf. 78 EVA LINDH (S):

Fru talman! Tack så mycket för svaret! Det är klart att vi även i framtiden kommer att behöva arbetskraftsinvandring. Men just nu finns 40 procent av arbetskraftsinvandrarna i de områden där det inte råder brist på arbetskraft.

Hur kan vi se till att arbetskraftsinvandringen finns på de områden där den behövs men inte på de områden där den inte behövs? Och vad gör vi åt att reglerna för detta utnyttjas och att arbetstagare har väldigt dåliga arbetsvillkor?

Anf. 79 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Jag menar att det finns tre åtgärder för att styra mot det här.

Det är arbetsmarknadsprövning, så att vi ser till att arbetskraftsinvandring faktiskt sker till de områden där vi har brist. Det är också ett höjt lönegolv, så att vi ser till att de som kommer till Sverige som arbetskraftsinvandrare får bra och rimliga löner som man kan leva gott på. Det behövs dessutom kontroll och sanktioner som gör att de här reglerna efterlevs.

Parallelsamhällen och svensk lag

Anf. 80 ANN-CHRISTINE FROM

UTTERSTEDT (SD):

Fru talman! Problemet med det mångkulturella samhällsbygget blir allt tydligare. Vårt västerländska sätt att leva och verka i vårt land, Sverige, utmanas av främmande medeltida värderingar. Som vanligt ligger Socialdemokraterna steget efter. De såg det inte komma.

Avslöjanden om olaglig verksamhet som så kallade njutningsäktenskap inom islam rättfärdigar sexköp likt prostitution. Detta sker samtidigt som kvinnor efter en svenskt godkänd skilsmässa ändå mot sin vilja och i hederns namn fortfarande anses tillhöra sin önskade make – om *han* vill ha det så.

Hur ska integrationsministern se till att svensk lag följs och stoppa det parallella kvinnofientliga samhället?

Anf. 81 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Svaret på det är enkelt: Prostitution är kriminaliserat i Sverige. Det är en polisiär fråga. Mäniskohandel är kriminaliserat i Sverige. Vi har skärpt straffen, och vi har ökat satsningarna på detta.

Vi har också under de år vi har suttit i regeringen ökat polisens anslag med 12 miljarder kronor. Vi har fler poliser än vad vi någonsin har haft. Vi har skärpt 70 straff. Och vi kommer att fortsätta med polisutbyggnaden.

Men, fru talman, när vi pratar om främmande medeltida värderingar pratar vi om saker som kollektiv bestraffning – sådant som Sverigedemokraterna själva föreslår i den här kammaren. Det är väl bara den medeltida sharialagstiftningen och Sverigedemokraterna som står för den typen av bestraffningar.

Ytterligare svenskt stöd till Ukraina

Anf. 82 KERSTIN LUNDGREN (C):

Fru talman! Min fråga går till utrikesminister Ann Linde.

I dag är det snart tre månader sedan Ryssland brutalt marscherade in i Ukraina. Vi har från Sveriges sida arbetat brett för att stötta Ukraina humanitärt och ekonomiskt men också militärt.

Vi har i den här kammaren med snabbhet säkrat två paket som också har innehållit militärt stöd till Ukraina

– till Ukrainas försvar, som så framgångsrikt upprätthåller kampen för sitt territorium mot rysk övermakt.

Min fråga är: När får vi se det tredje paketet till Ukraina?

Anf. 83 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Jag håller helt med Kerstin Lundgren om att den invasion som Ryssland gjorde av ett demokratiskt, suveränt och alliansfritt land som dess granne, som icke hotade Ryssland över huvud taget, är den största och vidrigaste aggression som har skett sedan andra världskriget.

Sverige har som sagt redan vid två tillfällen skänkt både direkt krigsmateriel och 500 miljoner kronor så att Försvarsmakten ska kunna köpa vapen som man vill. Vi förbereder nu ett tredje paket.

Offentliga medel till antidemokratiska rörelser

Anf. 84 ROGER HADDAD (L):

Fru talman! För fem år sedan satt bland andra jag för mitt parti och statsrådet Anders Ygeman och skulle förhandla fram nationella åtgärder mot våldsbejakande extremism och terrorism. Ett av Liberalernas främsta krav då, för fem år sedan, var att inga offentliga bidrag och medel skulle gå till att genom statsbidrag finansiera samfund eller organisationer som motverkar grundläggande demokratiska värderingar.

Häromdagen kom det ett förslag. Jag menar att det är lite sent. Det har gått fem år. Men det är bättre än ingenting.

Fru talman! En del i vårt krav var dock att genomföra skärpningar inte bara för staten utan även för kommuner och regioner, som fördelar ut miljontals kronor varje år till olika föreningar. Min fråga till statsrådet Anders Ygeman är: Var i detta förslag finns den skärpningen?

Anf. 85 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Jag ska väl bara för ordningens skull säga att den här frågan sorterar under Kulturdepartementet och kulturministern. Men jag ska ändå försöka ge frågeställaren ett svar.

Grunden här är precis det som Roger Haddad säger: Vi var för ett antal år sedan överens om att inga offentliga medel skulle gå till dem som inte lever upp till våra demokratiska värderingar. Nu har vi tagit det första steget när det gäller trossamfunden och det statliga stödet. Tanken är att detta ska fungera som en styråra även för andra offentliga bidragsgivare, men som jag har förstått det utesluter inte detta att det kommer att komma ytterligare förslag för att reglera bidragsgivningen från kommuner och regioner.

Jag och Roger Haddad kan dock här i kammaren sända en tydlig signal till dem som sitter på bidragspengar i kommuner och regioner: Lyssna på den expertorganisation som nu byggs upp! Följ de råden, och ge inte en krona till dem som inte följer demokratiska värderingar!

Utbyggnaden av vindkraft i södra Sverige

Anf. 86 MAGNUS MANHAMMAR (S):

Fru talman! Min fråga är till statsrådet Farmanbar och gäller vindkraftsutbyggnaden i södra Sverige. Vi har redan diskuterat den lite grann här under frågestunden.

Jag bor i Blekinge och representerar Blekinge här i riksdagen, och det vi som bor där ser är höga elpriser i elprisområde 4. Detta är ett problem både för klimatet och för utvecklingen i vår del av landet. Det är ett samhällsproblem som blir allt större.

Men vi ser också den stora potentialen i vindkraftsutbyggnaden. Vi ser en potential att kunna bidra till att rädda klimatet på global nivå, men vi ser också en chans att sänka elpriserna genom en fortsatt utbyggnad.

Min fråga är egentligen: Vad gör regeringen just nu för att öka utbyggnaden i södra Sverige av gärna havsbaserad vindkraft men också vindkraft på land? Vad har man för åtgärder för tillfället, och vad kan man göra ytterligare för att stärka den här utvecklingen?

Anf. 87 Statsrådet KHASHAYAR

FARMANBAR (S):

Fru talman! Tack för frågan, Magnus Manhammar!

Det är angeläget att vi bygger mer energiproduktion i södra Sverige – i hela Sverige, men naturligtvis särskilt i södra Sverige där behovet är störst. Det är viktigt för klimatmålen och för Sveriges självständighet, men det är också viktigt för jobb och tillväxt och för att våra hushåll ska ha tillgång till el.

Vi har flera arbeten som pågår. Ett är att se över en incitamentsmodell för fler kommuner att kunna och vilja säga ja genom att de närboende eller kommunerna i närheten skulle kunna få del, eller en större del, av de fördelar som detta ger ekonomiskt. En annan sak vi behöver jobba med är att se hur vi kan utveckla det kommunala vetot så att kommunerna kan komma med sitt veto i tid och ange varför de säger nej. En tredje sak vi behöver jobba med är kompetens- och personalförsörjningen.

Ett annat spår är allmänhetens acceptans. Jag vet att det i närheten av där Magnus Manhammar själv bor finns möjlighet att göra hela Blekinge energipositivt med en vindkraftspark. Det är väldigt viktigt för framtiden.

En likvärdig bolånemarknad i hela landet

Anf. 88 ERIC WESTROTH (SD):

Fru talman! Förutsättningar för familjer att få ett lån på banken för att bygga småhus skiljer sig en del beroende på var i landet man vill bo och bygga sitt hem. Vill man bygga ett hus i anslutning till ett mer expansivt område är det lättare att få bättre villkor från banken, då man kan förmoda att värdet på huset blir högre och att det stiger efter det att huset är färdigställt, till skillnad från om man i stället bygger på lands- eller glesbygd.

I min hemkommun Gnosjö fick exempelvis en person som ville bygga sitt hus där rådet av sin bank att bygga i den mer expansiva grannkommunen i stället, för att få lånet beviljat.

Därav min fråga till finansmarknadsministern: I vilken utsträckning kan man anse att staten och regeringen har ett ansvar för en mer likvärdig och rättvis bolånemarknad i hela Sverige?

Anf. 89 Statsrådet MAX ELGER (S):

Fru talman! Jag vill tacka Eric Westroth för frågan.

Det är självklart att man ska kunna bo och leva i hela landet. Det är viktigt att vi ser till att det finns hyresrätter i hela landet. Vi hade ett bra investeringsstöd för sådan byggnation, som tyvärr Eric Westroths parti avlägsnade i den budget ni fattade beslut om i höstas.

När det gäller lån till boenden tycker jag att det är fullt rimligt att bankerna värderar de säkerheter de får för lånen och att en säkerhet som har ett större värde också tillmätts ett större värde. Det har en inneboende logik.

Jag tror inte att vi ska ta vägen via bankerna för att åtgärda den regionala ojämlikhet som råder i landet. Jag tror att vi ska använda helt andra politiska medel för detta.

Överskudsättning

Anf. 90 MUBARIK MOHAMED
ABDIRAHMAN (S):

Fru talman! Min fråga är riktad till statsrådet Max Elger.

Ekonomiska problem kan drabba alla. De som hamnar i ekonomisk kris och inte klarar att betala sina räkningar eller betalar sina skulder med lån hamnar i en ond spiral där lån tas för att hantera situationen. Personer med låg inkomst löper större risk för skuldproblem. Oftast uppstår problemen i samband med livsförändringar, till exempel sjukskrivning, arbetslöshet, konkurs, skilsmässa eller dödsfall i familjen.

Överskudsättningen kan också bero på konsumenternas eget beteende, exempelvis om de har tagit för många krediter. Andra har svårt att förstå information om krediter eller har problem med någon typ av beroende såsom spelande.

Vi kunde under januari följa olika reportage från SVT om människor som drabbats av den här skuldsättningen. Det var förödande historier, bland annat från Perstorp.

Man beräknar att skuldberget som privatpersoner inte kan betala är 87 miljarder. Hur kommer regeringen att motverka överskudsättningen?

Anf. 91 Statsrådet MAX ELGER (S):

Fru talman! Tack för frågan, Mubarik Mohamed Abdirahman!

Helt riktigt är det en tragedi när människor blir överskudsatta, hamnar hos kronofogden och får leva under mycket påvra omständigheter under lång tid. Det tar vi på största allvar.

Regeringen har gjort en del. Vi har infört ett tak för räntor. Vi har begränsat möjligheterna att bedriva marknadsföring. Vi har också tagit bort förvalet vid köp på internet. Men det är uppenbart att mer måste göras.

Just nu utreder vi möjligheter att gå vidare – se över en striktare marknadsföringslagstiftning, återigen se över vad den högsta ränta man ska kunna ta ska vara och hur den ska betalas tillbaka men inte minst kräva en mer strikt kreditprövning på basis av ett centralt skuldregister, vilket krävs för att lyckas med det.

Detta utreder vi just nu. Det tar ytterligare någon tid, är jag ledsen att säga. Men vi jobbar hårt med frågan, för det är en angelägen fråga.

Regeringens energipolitik

Anf. 92 MATTIAS BÄCKSTRÖM
JOHANSSON (SD):

Fru talman! I ett inslag från Sveriges Radio pratade vår energiminister Farmanbar på temat elbrist och höga elpriser. Bland annat sa han att man kan ha olika bilder av verkligheten. I inslaget framkom också att man har valt åsikter i debattartiklar framför fakta i vetenskapliga rapporter.

Det kan kanske ge en viss förklaring till att man inte förstår varför elpriserna blir högre när man lägger ned kärnkraftsreaktorer i södra Sverige, och också till det man fört fram om att det är havsbaserad vindkraft, som kommer att byggas inom en tvåårsperiod, som kommer att se till att vi åter får låga elpriser – någonting som avslöjas som omöjliga löften. Planeringshorisonten där är nu lika lång som för kärnkraftsprojekt runt om i Europa.

Därför, fru talman, vill jag fråga om vi kan förvänta oss av regeringen att det kommer några positionsförflyttningar eller om man kommer att fortsätta förlita sig på dessa alternativa bilder av verkligheten.

Anf. 93 Statsrådet KHASHAYAR
FARMANBAR (S):

Fru talman! Jag konstaterar att i den intervju som Mattias Bäckström Johansson refererar till är det en del som är bortklippt, inte minst från ägarna till kärnkraftverken som förklarar varför de på marknadsmässiga grunder, trots att den socialdemokratiskt ledda regeringen tog bort punktskatten på kärnkraft, valde att gå vidare med nedläggningen av kärnkraften, för att man annars riskerade en prishöjning.

Icke desto mindre undrar jag vad Mattias Bäckström Johansson egentligen menar med positionsförflyttning. Jag har varit väldigt tydlig. Sverige behöver kärnkraft. Den kärnkraft vi har är viktig. Sverige behöver vindkraft, havsbaserad vindkraft och vattenkraft, som är ryggraden i vår energiproduktion. Vi behöver alla de här kraftslagen.

Men till skillnad från Mattias Bäckström Johanssons parti är inte mitt parti klimatförnekare som förlitar sig på något som kanske kan komma 2035 i stället för

vindkraften, som vi har här och nu. Vi behöver både och, och vi är beredda att satsa på det.

Digitalisering och tillväxt i norra Sverige

Anf. 94 JASENKO OMANOVIC (S):

Fru talman! I denna kammare har vi många gånger debatterat digitalisering och bredbandsutbyggnad. För tio år sedan försökte vi i debatten få ministrar att inse att man till och med för att mjölka kor behöver internetuppkoppling. I dag sker i norra Sverige, vilket vi inte ens kunnat drömma om, en industrialisering som kräver en samhällssamling kring detta. Digitalisering och bredbandsutbyggnad är en grundförutsättning för att denna tillväxt ska kunna bli av.

Jag har därför en fråga till digitaliseringsministern: Vad gör man från regeringens sida för att underlätta för denna tillväxt i norra Sverige, för företag men även för privatpersoner som ska bosätta sig där?

Anf. 95 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S):

Fru talman! Tack, Jasenko Omanovic, för frågan! Digitaliseringen är avgörande. Den är vår tids stora förändringskraft, som har möjligheten att förbättra vårt samhälle avsevärt – kanske i ännu högre grad än industrialiseringen eller boktryckarkonsten en gång i tiden gjorde. Därför måste alla kunna ta del av den, och då är fiberutbyggnaden oerhört avgörande.

Regeringen har antagit en förordning om stöd för tillgång till telefoni och funktionell tillgång till internet. Post- och telestyrelsen jobbar också med uppdraget att främja god mobiltäckning i hela landet. Här handlar det om att kunna dela ut de stora medel som regeringen har avsatt för fiberutbyggnaden till många aktörer för att fiberuppkopplingen ska kunna byggas ut. PTS utvärderar också andra lösningar förutom fiber – telefoni och andra lösningar.

Vi remitterar också ett förslag om undantag från lokaliseringsprincipen så att kommuner på landsbygden ska kunna hjälpa varandra att bygga ut nätet, för att vi ska få bort de kala fläckarna.

Särlagstiftning för lotteriförsäljning

Anf. 96 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD):

Fru talman! Min fråga går till Max Elger. Socialdemokraternas politik må vara en nitlott för deras väljare. Men Socialdemokraterna säljer också nitlotter med stor förtjänst. Varje år får partiet in hundratals miljoner kronor genom moraliskt tveksam försäljning av olika spel och lotter – en försäljning som omfattas av särlagstiftning och som en majoritet av riksdagen flera gånger riktat tillkännagivanden mot. Särlagstiftningen undantar till exempel försäljningen från skriftlighetskravet vid telefonförsäljning. Socialdemokraterna har också kunnat sälja på kredit efter att ha övertalat spelberoende att köpa deras nitlotter.

Med anledning av att denna tveksamma försäljning har blivit Socialdemokraternas bästa kassako vill jag

fråga Max Elger vilken annan särlagstiftning han kan tänka sig att införa för politiska partier på finansmarknadsområdet.

Anf. 97 Statsrådet MAX ELGER (S):

Fru talman! Jag vill tacka Mikael EskilanderSSon för frågan. Jag är emellertid lite förbluffad över den; jag är inte bekant med att vi står i begrepp att införa någon sådan lagstiftning.

Men i det ärende som väcks i frågan kan jag konstatera att vi tillsatte en utredning för att titta på detta förhållande. Det gjorde vi delvis på inrådan av riksdagen i det tillkännagivande som nämndes. Utredningen avrådde från att förändra den förhandenvarande ordningen, mycket på grund av att detta ju inte är något unikt lotteri. Det finns andra organisationer som använder sig av samma former för sitt arbete, som stöder forskning om bröstcancer och andra, rätt angelägna, ändamål.

Som läget är ser jag inte framför mig att regeringen avser att komma med någon särlagstiftning i denna fråga. Jag uppfattade inte heller detta som ett anspråk från frågeställarens sida.

Svenskars rätt till konsulär hjälp

Anf. 98 MARKUS WIECHEL (SD):

Fru talman! De svenska konsulatet i utlandet är till för att stötta svenskar, inte minst när de befinner sig i en nödsituation eller om speciella omständigheter råder. Ett exempel på en sådan omständighet är den numera ganska långtgående nedstängningen av Shanghai i Kina, där det finns familjer som har varit inlåsta i sina hem i över 40 dagar utan att kunna komma ut.

Jag tror inte att jag är ensam om att ha fått mejl från svenskar boende i Shanghai, utan jag är övertygad om att även regeringen har nåtts av vädjande brev där de berättar att det svenska konsulatet inte hjälper dem när de ber om det. Min fråga till utrikesministern är: Avser hon att göra något för att se till att de får den hjälp de har rätt till?

Anf. 99 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Markus Wiechel har fått ett skriftligt svar på denna fråga. Situationen i Shanghai är väldigt försämrad på grund av covidläget. Vi har på flera orter runt om i världen haft begränsade möjligheter att fullt ut göra det konsulära och det diplomatiska arbetet, på grund av att det inte har varit möjligt att lämna bostäder och arbetsplatser på samma sätt som när det inte är pandemi. Men jag hoppas naturligtvis att även Shanghai ska bli fritt från denna situation, som har gjort att det har varit ett väldigt starkt tryck på människor – på dem som kommer utifrån men framför allt på medborgarna i Shanghai.

Frågestunden var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.07 på förslag av förste vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 15.20, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 15.20.

§ 14 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 18 maj

NU27 Sveriges energiförsörjning och import av rysk energi

Kammaren biföll utskottets förslag.

NU28 Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag till direktiv om tillbörlig aktsamhet för företag i fråga om hållbarhet

1. utskottet
2. res. (M, SD, KD)

Votering:

161 för utskottet

129 för res.

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 86 S, 25 C, 22 V, 16 L, 12 MP

För res.: 60 M, 51 SD, 18 KD

Frånvarande: 14 S, 10 M, 10 SD, 6 C, 5 V, 4 KD, 4 L, 4 MP, 2 -

SoU16 Folkhälsofrågor

Punkt 1 (Folkhälsofrämjande informationsinsatser)

1. utskottet
2. res. 1 (M, C, V, KD, MP)

Votering:

153 för utskottet

137 för res. 1

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 86 S, 51 SD, 16 L

För res. 1: 60 M, 25 C, 22 V, 18 KD, 12 MP

Frånvarande: 14 S, 10 M, 10 SD, 6 C, 5 V, 4 KD, 4 L, 4 MP, 2 -

Punkt 2 (Evidensbaserade folkhälsofrämjande projekt)

1. utskottet
2. res. 2 (SD, KD)

Votering:

221 för utskottet

69 för res. 2

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 86 S, 60 M, 25 C, 22 V, 16 L, 12 MP

För res. 2: 51 SD, 18 KD

Frånvarande: 14 S, 10 M, 10 SD, 6 C, 5 V, 4 KD, 4 L, 4 MP, 2 -

Punkt 3 (Övriga folkhälsofrämjande frågor)

1. utskottet

2. res. 3 (SD, L)

3. res. 6 (V)

Förberedande votering:

67 för res. 3

22 för res. 6

201 avstod

59 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Huvudvotering:

86 för utskottet

67 för res. 3

137 avstod

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 86 S

För res. 3: 51 SD, 16 L

Avstod: 60 M, 25 C, 22 V, 18 KD, 12 MP

Frånvarande: 14 S, 10 M, 10 SD, 6 C, 5 V, 4 KD, 4 L, 4 MP, 2 -

Punkt 7 (Övriga frågor om hiv)

1. utskottet

2. res. 13 (SD)

Votering:

136 för utskottet

51 för res. 13

103 avstod

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 86 S, 22 V, 16 L, 12 MP

För res. 13: 51 SD

Avstod: 60 M, 25 C, 18 KD

Frånvarande: 14 S, 10 M, 10 SD, 6 C, 5 V, 4 KD, 4 L, 4 MP, 2 -

Punkt 12 (Ungdomsmottagningar)

1. utskottet

2. res. 21 (M, C, KD, L)

Votering:

170 för utskottet

119 för res. 21

60 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 86 S, 51 SD, 21 V, 12 MP

För res. 21: 60 M, 25 C, 18 KD, 16 L

Frånvarande: 14 S, 10 M, 10 SD, 6 C, 6 V, 4 KD, 4 L, 4 MP, 2 -

Punkt 18 (Pollenmätningar)

1. utskottet

2. res. 28 (S, MP)

Votering:
193 för utskottet
97 för res. 28
59 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 60 M, 51 SD, 25 C, 22 V, 18 KD,
16 L, 1 MP
För res. 28: 86 S, 11 MP
Frånvarande: 14 S, 10 M, 10 SD, 6 C, 5 V, 4 KD,
4 L, 4 MP, 2 -
Maria Gardfjell (MP) anmälde att hon avsett att rösta
nej men markerats ha röstat ja.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SoU17 E-hälsa m.m.

Punkt 1 (Hälso- och sjukvård åt utlänningar m.fl.)

1. utskottet
2. res. 1 (SD)
Votering:
198 för utskottet
51 för res. 1
41 avstod
59 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 86 S, 60 M, 22 V, 18 KD, 12 MP
För res. 1: 51 SD
Avstod: 25 C, 16 L
Frånvarande: 14 S, 10 M, 10 SD, 6 C, 5 V, 4 KD,
4 L, 4 MP, 2 -

Punkt 7 (Ersättningsmodeller för digifysisk vård m.m.)

1. utskottet
2. res. 7 (M)
Votering:
230 för utskottet
60 för res. 7
59 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 86 S, 51 SD, 25 C, 22 V, 18 KD, 16 L,
12 MP
För res. 7: 60 M
Frånvarande: 14 S, 10 M, 10 SD, 6 C, 5 V, 4 KD,
4 L, 4 MP, 2 -

Punkt 10 (Nationell bedömning av ny teknik)

1. utskottet
2. res. 10 (C, KD, L)
Votering:
231 för utskottet
59 för res. 10
59 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 86 S, 60 M, 51 SD, 22 V, 12 MP
För res. 10: 25 C, 18 KD, 16 L

Frånvarande: 14 S, 10 M, 10 SD, 6 C, 5 V, 4 KD,
4 L, 4 MP, 2 -

Punkt 11 (En långsiktig patientdatareform)

1. utskottet
2. res. 11 (S, V, MP)
Votering:
170 för utskottet
119 för res. 11
60 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 59 M, 51 SD, 25 C, 1 V, 18 KD, 16 L
För res. 11: 86 S, 21 V, 12 MP
Frånvarande: 14 S, 11 M, 10 SD, 6 C, 5 V, 4 KD,
4 L, 4 MP, 2 -
Hans Rothenberg (M) anmälde att han avsett att rösta
ja men markerats som frånvarande.

Punkt 12 (Ramlagstiftning för data och integritet)

1. utskottet
2. res. 12 (SD, C, KD, L)
Votering:
180 för utskottet
110 för res. 12
59 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 86 S, 60 M, 22 V, 12 MP
För res. 12: 51 SD, 25 C, 18 KD, 16 L
Frånvarande: 14 S, 10 M, 10 SD, 6 C, 5 V, 4 KD,
4 L, 4 MP, 2 -

Punkt 13 (Heltäckande e-hälsokonto)

1. utskottet
2. res. 13 (C)
Votering:
265 för utskottet
25 för res. 13
59 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 86 S, 60 M, 51 SD, 22 V, 18 KD,
16 L, 12 MP
För res. 13: 25 C
Frånvarande: 14 S, 10 M, 10 SD, 6 C, 5 V, 4 KD,
4 L, 4 MP, 2 -

Punkt 14 (Utbyte av data i hälso- och sjukvården)

1. utskottet
2. res. 16 (V)
Votering:
192 för utskottet
22 för res. 16
76 avstod
59 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 86 S, 60 M, 18 KD, 16 L, 12 MP
För res. 16: 22 V

Avstod: 51 SD, 25 C
Frånvarande: 14 S, 10 M, 10 SD, 6 C, 5 V, 4 KD,
4 L, 4 MP, 2 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SoU26 Nya regler för organdonation

Punkt 4 (Intensivvård)

1. utskottet
2. res. 3 (L)
Votering:
274 för utskottet
16 för res. 3
59 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 86 S, 60 M, 51 SD, 25 C, 22 V, 18 KD,
12 MP
För res. 3: 16 L
Frånvarande: 14 S, 10 M, 10 SD, 6 C, 5 V, 4 KD,
4 L, 4 MP, 2 -

Punkt 5 (Vårdstruktur)

1. utskottet
2. res. 4 (M, C, V, KD)
Votering:
165 för utskottet
125 för res. 4
59 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 86 S, 51 SD, 16 L, 12 MP
För res. 4: 60 M, 25 C, 22 V, 18 KD
Frånvarande: 14 S, 10 M, 10 SD, 6 C, 5 V, 4 KD,
4 L, 4 MP, 2 -

Punkt 7 (Stöd till anhöriga)

1. utskottet
2. res. 6 (S, MP)
Votering:
193 för utskottet
97 för res. 6
59 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 1 S, 60 M, 51 SD, 25 C, 22 V, 18 KD,
16 L
För res. 6: 85 S, 12 MP
Frånvarande: 14 S, 10 M, 10 SD, 6 C, 5 V, 4 KD,
4 L, 4 MP, 2 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 15 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

KU36 Val och beslut i kommuner och regioner

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Delegation till en automatiserad beslutsfunktion)

1. utskottet
2. res. (M)
Votering:
230 för utskottet
60 för res.
59 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 86 S, 51 SD, 25 C, 22 V, 18 KD, 16 L,
12 MP
För res.: 60 M
Frånvarande: 14 S, 10 M, 10 SD, 6 C, 5 V, 4 KD,
4 L, 4 MP, 2 -

KU34 Kommunala och regionala frågor

Punkt 3 (Kommunsamverkan och kommunsammanslagningar)

1. utskottet
2. res. 4 (L)
Votering:
274 för utskottet
16 för res. 4
59 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 86 S, 60 M, 51 SD, 25 C, 22 V, 18 KD,
12 MP
För res. 4: 16 L
Frånvarande: 14 S, 10 M, 10 SD, 6 C, 5 V, 4 KD,
4 L, 4 MP, 2 -

Punkt 6 (Byte av partitillhörighet)

1. utskottet
2. res. 7 (SD)
Votering:
239 för utskottet
51 för res. 7
59 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 86 S, 60 M, 1 SD, 25 C, 22 V, 18 KD,
15 L, 12 MP
För res. 7: 50 SD, 1 L
Frånvarande: 14 S, 10 M, 10 SD, 6 C, 5 V, 4 KD,
4 L, 4 MP, 2 -
Gulan Avci (L) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Punkt 10 (Distansdeltagande i fullmäktige- och nämndsammanträden)

1. utskottet
2. res. 11 (M)
Votering:
230 för utskottet
60 för res. 11

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 86 S, 51 SD, 25 C, 22 V, 18 KD, 16 L,
12 MP

För res. 11: 60 M

Frånvarande: 14 S, 10 M, 10 SD, 6 C, 5 V, 4 KD,
4 L, 4 MP, 2 -

Punkt 18 (Tillgänglighet i lokaler där demokratin ut-
övas)

1. utskottet

2. res. 16 (C)

Votering:

265 för utskottet

25 för res. 16

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 86 S, 60 M, 51 SD, 22 V, 18 KD,
16 L, 12 MP

För res. 16: 25 C

Frånvarande: 14 S, 10 M, 10 SD, 6 C, 5 V, 4 KD,
4 L, 4 MP, 2 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU39 Bättre tillgång till finansiell information i brottsbekämpningen

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU43 Skärpt straff för gravfridsbrott

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Straffskalan för grovt gravfridsbrott)

1. utskottet

2. res. 1 (S, C)

Votering:

179 för utskottet

111 för res. 1

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 60 M, 51 SD, 22 V, 18 KD, 16 L,
12 MP

För res. 1: 86 S, 25 C

Frånvarande: 14 S, 10 M, 10 SD, 6 C, 5 V, 4 KD,
4 L, 4 MP, 2 -

Punkt 3 (Försvårande av utredning som kvalifikations-
grund för grovt brott)

1. utskottet

2. res. 2 (S, C, V)

Votering:

158 för utskottet

132 för res. 2

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 1 S, 60 M, 51 SD, 18 KD, 16 L, 12 MP

För res. 2: 85 S, 25 C, 22 V

Frånvarande: 14 S, 10 M, 10 SD, 6 C, 5 V, 4 KD,
4 L, 4 MP, 2 -

Adnan Dibrani (S) anmälde att han avsett att rösta nej
men markerats ha röstat ja.

Punkt 4 (Upprepad brottslighet som kvalifikations-
grund för grovt brott)

1. utskottet

2. res. 3 (M, KD)

Votering:

211 för utskottet

78 för res. 3

60 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 86 S, 51 SD, 25 C, 21 V, 16 L, 12 MP

För res. 3: 60 M, 18 KD

Frånvarande: 14 S, 10 M, 10 SD, 6 C, 6 V, 4 KD,
4 L, 4 MP, 2 -

JuU32 Sekretess för ljuddämpare

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 16 (forts. från § 12) Socialtjänstfrågor – barn och unga (forts. SoU18)

Anf. 100 MATS WIKING (S) replik:

Fru talman! Ledamoten Linda Lindberg pratar
mycket om barns rättigheter. Vi har också haft väldigt
många diskussioner om det i utskottet.

Jag tänker tillbaka till 2018, när vi i den här kam-
maren fattade beslutet om barnkonventionen. Linda
Lindberg kopplar det beslutet till det arbete som vi gör
i utskottet nu.

Varför röstade ni nej till barnkonventionen?

Anf. 101 LINDA LINDBERG (SD) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten Wiking för frå-
gan. Vi har debatterat det här i kammaren tidigare, och
jag har svarat på de här frågorna tidigare.

Vi såg snarare problematiken kring att det är väl-
digt mycket i barnkonventionen som ska stämma med
den svenska lagstiftningen.

Vi framför bland annat i vår kommittémotion att
regeringen bör påskynda detta arbete och verkligen se
till att barnkonventionens intentioner finns med i den
svenska lagstiftningen, vilket de inte alltid gör nu.

Där har vi också bland annat den utredning som nu
är ute på remiss om vikten av att barnets bästa ska ligga
till grund. Det är ett stort arbete som görs.

Vi är väldigt engagerade i frågan om barnets bästa
och barnens situation i samhället i stort, så barnkon-
ventionens intentioner har vi aldrig ifrågasatt. Det går
också att läsa om i vår kommittémotion.

Anf. 102 MATS WIKING (S) replik:

Fru talman! Tack, Linda Lindberg, för ditt svar!

Jag tänker på kopplingen till barnkonventionen. Barnrättsorganisationer i Sverige är helt övertygade om att just barnkonventionen gjorde att vi banade väg för barnets rätt i samhället. Vad tänker du om den kopplingen, Linda Lindberg? Ursäkta, ledamoten Linda Lindberg.

(TREDJE VICE TALMANNEN: Ja, det är svårt det där att tala via talmannen.)

Anf. 103 LINDA LINDBERG (SD) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten Wiking för frågan – igen. Jag kan svara på den igen.

Det går att läsa i vår kommittémotion precis exakt vad vi tycker. Vi är tydliga med att barnets situation är väldigt viktig. En bra situation för barn i Sverige och i världen är en grundförutsättning för ett bra samhälle. Det i sak har det aldrig varit något tvivel om från Sverigedemokraternas sida; det vill jag verkligen framhålla.

Det är viktigt att regeringen nu ser till att vi verkligen följer barnkonventionens intentioner. Det görs inte i alla sammanhang.

Det gäller inte minst vårdnadstvist, som jag nämnde här tidigare. Där gör regeringen inte jättemycket för att se till att vi verkligen ser till barnets bästa så att barnet får en stödperson som finns nära och ger den unga det stöd och den hjälp som den behöver i en väldigt svår och komplicerad situation. Där står regeringen ganska handfallen.

Jag ser att det finns ganska mycket som regeringen och Socialdemokraterna kan göra för att verkligen följa upp barnkonventionens intentioner. Det tycker jag är väldigt viktigt att Socialdemokraterna tar till sig, för vi har ett fortsatt stort arbete att göra för att vi på riktigt ska leva upp till barnkonventionens intentioner. Det är vi sverigedemokrater beredda att jobba för, och det gör vi dagligen.

Anf. 104 SOFIA NILSSON (C):

Fru talman! Under de senaste åren har vi pratat om allvarliga samhällsproblem som ökad gängkriminalitet och skjutningar, barn och unga som rekryteras till gäng, ökat utanförskap i samhället i stort, hög arbetslöshet, utanförskapsområden som växer, skuggsamhällen där nästan egna lagar får råda och så vidare.

Det här är verkligen otroligt allvarliga problem som vi måste göra allt som står i vår makt för att lösa. Inte minst för våra barn och unga, som ska få växa upp och få en bra start i livet, är detta högt prioriterade frågor. Men i debatten och i svaren som vi ofta väljer att fokusera på handlar det nästan uteslutande om hårdare och längre straff, tuffare tag, fler poliser etcetera.

Detta är nödvändiga satsningar som jag på intet sätt ifrågasätter. Men om vi pausar i någon millisekund kan vi tänka ett varv till och fråga oss själva: Är det verkligen hela svaret på utmaningarna som vi ser? Gör vi rätt saker? Vad behöver vi mer göra för att ge våra barn

och unga en bra start i livet? Vad ska vi göra för att stoppa rekryteringen av barn och unga till gängkriminalitet, och vad behöver vi göra för att barn och unga inte ska hamna i utanförskap?

Fru talman! Jag tror att vi gör en allvarlig miss om vi inte snarast börjar att bredda och komplettera diskussionen med det förebyggande och preventiva arbetet. När även polisen själv uttrycker att det inte är lösningen för att vända den utveckling vi sett i framför allt våra utsatta områden, ja, då måste vi lyssna. Och det är här som socialtjänstens arbete spelar en stor och viktig roll.

Speciellt viktigt blir socialtjänstens arbete med barn och familjer i ett preventivt och förebyggande syfte. Barn och unga måste känna att det finns möjligheter. De måste känna hopp. De måste känna att de blir lyssnade på, och de måste kunna känna att de betyder något för samhället. De måste få känna att de är viktiga och att de har en plats.

Fru talman! Vid det här laget har vi gott om kunskapsunderlag som pekar på samma sak. Kostnaden för ett barn som dras in i gängkriminalitet och hamnar i långvarigt behov av ekonomiskt bistånd eller i psykisk ohälsa överstiger vida prislappen för de insatser som hade kunnat hjälpa barnet att utvecklas i en annan riktning, och då har vi bara tittat på de ekonomiska aspekterna. Om vi därtill räknar med det personliga måendet och hälsan är ekvationen ännu tydligare.

Fru talman! Centerpartiet menar att vi måste arbeta med alla de förebyggande insatser som står till buds, från en skola som skapar möjligheter för varje barn till sociala insatser som kan fånga upp unga innan de fastnar på den brottsliga banan. Det måste göras tillsammans med näringsliv och civilsamhälle, och från politikens sida ligger det i allas vårt intresse att bygga ett samhälle som erbjuder trygghet och positiva alternativ. Den systematiska samverkan med skola, polis och sjukvård behöver regleras tydligare, och sekretessen däremellan behöver underlättas.

Men det räcker inte med bara lagändringar. Det behövs även ett kompetenslyft, löpande erfarenhetsutbyte mellan kommuner och mer resurser för att jobba mot bland annat hedersförtryck och rekrytering till kriminell verksamhet.

Vi vill också utöka möjligheten till ett så kallat mellantvång. Ibland behöver socialtjänsten ta ansvar för barn och unga med ett riskfyllt och destruktivt beteende, oberoende av om de själva eller deras vårdnadshavare vill ta emot stöd eller behandling. Det kan till exempel vara när barn och unga själva inte förmår att uppfatta de negativa konsekvenser som ett destruktivt beteende kan medföra eller när de av en annan anledning uttrycker att de inte vill ha stöd.

När det gäller att förebygga brott mot barn är det mest effektiva sättet att motverka riskfaktorer och att sätta in tidigare stödåtgärder. Det finns forskning som visar att riskfaktorerna för att barn ska begå brott i hög grad sammanfaller med riskfaktorerna för att barn ska utsättas för brott.

Regeringen bör därför se över möjligheten att motverka riskfaktorer och sätta in tidiga stödåtgärder för att motverka att barn faktiskt utsätts för brott. Här har socialtjänsten en enormt stor betydelse. Därför måste vi i samtliga kommuner göra ännu större satsningar på att stärka personalkompetensen hos socialtjänsten och i de olika socialnämnderna.

Jag vill avsluta med att yrka bifall till Centerpartiets reservation nummer 3.

Anf. 105 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V):

Fru talman! Inga barn och unga ska lämnas ensamma med föräldrarnas missbruk, övergrepp eller omsorgssvikt. Inga familjer ska lämnas ensamma när barn kämpar med missbruk, psykisk ohälsa, trauma eller kriminalitet.

När samhället träder in är det med insikten att alla barn är vårt gemensamma ansvar. Det stöd och den hjälp som ges barn och unga borde därför vara det allra bästa vårt samhälle har att erbjuda. Därför är det viktigt att vi har en socialtjänst som har resurser, kompetens och förutsättningar att tillsammans med samhällets övriga aktörer erbjuda det stöd och den vård som krävs för att ge familjer och barn bästa möjliga framtid, oavsett om det handlar om det viktiga förebyggande och sociala arbetet, akut stöd och vård eller en långvarig placering. Men tyvärr är det inte alltid så i dagens Sverige.

Detta hör vi från personal som sliter i socialtjänsten ute i landets kommuner. Vi ser det i Ivos tillsynsrapporter, i granskning och uppföljning från barnrättsorganisationer och i medier, som uppmärksammat en rad mycket allvarliga missförhållanden med bland annat våld och sexuellt utnyttjande på boenden och institutioner som borde ha gett barnen den trygghet och den vård de har rätt till. Vi ser det, fru talman, i allra värsta fall i tragiska fall som Lilla hjärtat.

Flera av dessa delar kommer vi att debattera framöver, om några veckor bara. Det gäller både hur vården av unga på Sis-hem kan förbättras och vilka helt nödvändiga ändringar som måste ske i kölvattnet av Lilla hjärtat.

I dag kommer jag framför allt att fokusera på några av de ändringar Vänsterpartiet vill se för att förbättra för barn på HVB-hem. Vi har en rad andra förslag som delvis har behandlats förenklat och som i övrigt går att läsa i våra motioner.

Vänsterpartiet ser att ett vinstintresse inom HVB-vården innebär en påtaglig risk för att oönskade drivkrafter påverkar verksamheten. Det är mycket allvarligt om ett privat företag har avkastningskrav och därför driver fram en ökad efterfrågan, men även när barn som placerats på HVB-hem får betala priset för vinstjakten med otrygghet och bristande skydd från kriminalitet, droger eller sexuellt utnyttjande.

I Ivos årsrapport ser vi många exempel på HVB-hem som har haft för lite personal på plats, personal utan tillräcklig kompetens eller undermåliga lokaler. Det är också tydligt att transparensen och uppföljningen brister. Vänsterpartiet vill därför att regeringen

ser över möjligheten att införa vinstförbud för HVB-verksamheter. Barn och unga i utsatthet ska inte vara en kassako. Det ska aldrig råda någon tvekan om att det är barns och ungas trygghet och möjlighet att utvecklas som står i absolut centrum.

Kraven för att starta HVB-verksamhet är förhållandevis ospecifika, och tillstånden att driva sådan verksamhet är dessutom inte är tidsbegränsade. Detta försvårar möjligheten att snabbt stoppa verksamheter där missförhållanden råder eller som inte bedrivs i enlighet med vad som angavs vid ansökningstillfället. För att förbättra kvaliteten inom HVB-verksamheter föreslår Vänsterpartiet därför tidsbegränsade tillstånd.

Fru talman! Av barnkonventionens artikel 12 framgår att barn och unga har rätt att höras och göras delaktiga i beslutsprocesser och saker som rör dem. Det är särskilt viktigt när det gäller barn och unga i utsatthet. Barns och ungas livssituation får inte alltid det utrymme som skulle behövas vid tillsynsinspektioner. Vänsterpartiet vill därför att regeringen förtydligar att barns och ungas åsikter även ska få framföras vid tillsynsinspektioner.

Till sist, fru talman, vill jag betona att personalen på ett HVB-hem eller ett stödboende behöver ha den utbildning, den erfarenhet, den personliga lämplighet och de resurser som behövs för att de ska kunna utföra sina arbetsuppgifter och vara det stöd som barn som placeras där behöver. Regeringen bör därför ta ett initiativ för att utreda vilka kompetenskrav som ska gälla för personal inom HVB-verksamheter.

Med detta yrkar jag bifall till Vänsterpartiets reservation nummer 13, även om jag naturligtvis står bakom samtliga Vänsterpartiets reservationer.

Anf. 106 PIA STEENSLAND (KD):

Fru talman! En barndom kan inte gå i repris. Dessvärre är det många personer som har fått samhällets vård under barndomen som vittnar om att de har farit illa under uppväxten. De vittnar om att de inte blev lyssnade på, att de inte fick vara delaktiga och att de inte fick det stöd och den omsorg som de behövde för att känna sig trygga eller för att klara sig bra i skolan.

De vittnar om att erfarenheten av samhällets bristande stöd inte försvinner bara för att de växer upp och blir vuxna. I stället är det erfarenheter som präglar dem under hela livet. De bär med sig den känslan under hela livet.

Alltför många mår psykiskt dåligt. Alltför många hamnar i dåligt sällskap, utanförskap, tidigt bruk av alkohol och narkotika och kriminalitet.

Fru talman! Vi måste stå upp för alla barns rätt till en trygg uppväxt. För de flesta barn i vårt land utgör föräldrarna och familjen tryggheten i tillvaron. Men när omsorgen sviktar och familjens nätverk inte räcker till har kommunens socialtjänst det yttersta ansvaret för att se till att barn som far illa får en så trygg uppväxt som möjligt. När det offentliga tar över och tar på sig föräldraansvaret är vi skyldiga att se till att barnen får

särskilt skydd och stöd. När man kommer in i samhällets vård måste det bli bättre.

Fru talman! De som har följt socialutskottets arbete och debatterna här i kammaren under mandatperioden vet att en majoritet i utskottet har ställt sig bakom flera tillkännagivanden, uppdrag, till regeringen som syftar till att öka tryggheten för barn och unga som behöver samhällets vård. Som ni har hört av talare före mig i debatten har regeringen ännu inte verkställt flera av dessa beslut, och det duger inte. För varje dag vi tvingas vänta på regeringens agerande är det fler barn som riskerar att på olika sätt fara illa. Jag förväntar mig att regeringen omgående tillser att dessa lagskäringar kommer på plats.

Fru talman! Det är också viktigt att betona att det inte räcker med att bara skärpa lagen för att främja tryggheten och skydda de barn som far illa. Det är helt centralt att det också finns god tillgång till handläggare med rätt kompetens som kan garantera att myndighetsbesluten blir korrekta. Samtidigt krävs det kompetent personal inom socialtjänsten som arbetar med förebyggande insatser för att stödja föräldrar i de fall där omsorgsförmågan brister. Vid behov måste också personalen ha befogenheter och kompetens att vidta ingripande insatser för att stödja de barn och unga som behöver samhällets stöd. Jag yrkar därför bifall till Kristdemokraternas reservation nummer 4.

När vi pratar om socialtjänsten, gängkriminaliteten och den rekrytering som alltför ofta sker bland de unga är det också otroligt viktigt att vi hittar sätt att som samhälle se till att vi får en god samverkan även med det civila samhället. Alltför ofta brister förtroendet för myndighetsutövaren. Vi måste hitta plattformar som gör att man kan söka hjälp och få stöd och trygghet för föräldrar och en gemenskap med barn även utanför den rent strikta myndighetsutövningen. Det är otroligt viktigt att vi går vidare i de delarna.

Jag skulle också vilja lyfta vikten av att vi stärker de familjer där det finns barn som lever i ekonomisk utsatthet. Vi vet att ekonomisk utsatthet under barndomen har flera negativa konsekvenser under uppväxten. Man presterar ofta sämre i skolan för att man har bristande förmåga att tillgodogöra sig undervisningen som en effekt av de egenskaper som fallerar i familjen. Även när det gäller fritidsaktiviteter och så vidare är det otroligt viktigt att alla barn har möjlighet att delta i läroledd undervisning, för det är viktigt att man har en vuxenvärld utanför familjen och skolan som tryggar upp.

Jag skulle vilja lyfta fram ett förslag som vi kristdemokrater har och som handlar om att ge extra stöd till barn som lever i ekonomisk utsatthet. Det handlar om något som vi kallar för ett fritidskort. Vi vet att alla barn behöver röra på sig mer för att stärka den fysiska hälsan. Det ger ett bättre mående och bidrar till att de kan prestera bättre i skolan och tillgodogöra sig kunskap.

Fritidskortet som vi föreslår är laddat med en peng, 500 kronor, till alla elever i årskurs 2 till 9. Men de barn som lever i familjer med ekonomisk utsatthet ska

få ett större belopp. Vi vet att fritidsaktiviteter i dag ofta är alltför dyra. Barn ska inte behöva ta det vuxenansvar som alltför många barn får ta i dag för familjens ekonomi, till exempel när de märker att mamma eller pappa oroar sig för hushållskassan och att det var dyrt när man var iväg och handlade. Barn ska inte känna sig tvungna att säga: Mamma, det är inte roligt med fotbollen längre – jag behöver inte fortsätta med den. Det måste vi komma bort från. Alla barn måste ha möjlighet att delta i fritidsaktiviteter, för det gör att man stärker nätverken kring barnen generellt och att man får fler vuxna som är med och fångar upp dem och kan se tidiga tecken när det finns problem.

(Applåder)

Anf. 107 JUNO BLOM (L):

Fru talman! Hemmet ska vara en trygg plats för barn, inte en brottsplats. Barns rättigheter får aldrig reduceras till vackra ord i denna kammare. Barns rättigheter måste omsättas till praktisk politik och praxis på våra myndigheter och i våra domstolar. Gör vi inte tillräckligt för utsatta barn i början av livet får det konsekvenser genom hela livet. Att investera i barn är att investera i vår gemensamma framtid. Forskning visar att barn som utsätts för våld löper ökad risk för att drabbas av fysisk och psykisk ohälsa på både kort och lång sikt.

Det är helt obegripligt att regeringen staplar viktiga tillkännagivanden och utredningar på hög. Det handlar om viktiga reformer som har stöd av en majoritet i denna kammare och som skulle göra skillnad för utsatta, ofria och maktlösa barn och unga. Vackra brandtal om regeringens åtgärder räcker inte. Det krävs handlingskraft och tydligare reformer från regeringen. Barns liv går inte i repris. De lider här och nu.

Fru talman! Samtidigt som vi står och pratar i kammaren finns det barn som känner oro för att gå hem och är rädda för vad som kommer att hända när de öppnar dörren. Andra barn känner oro inför sommarlov, rädda för att de kan komma att föras ut ur landet och tvingas in i äktenskap. Försäkringskassans rapport om brott mot välfärdens pengar visar att 10 000 barn som är skolpliktiga saknas i Sverige. Ingen vet riktigt var de är eller vad de gör. Framför allt vet vi inte hur de mår.

Vi har barn som bär på svåra trauman efter att pappa mördat mamma. Vi har barn som inte vill åka till pappa i helgen – en våldsutövande pappa som myndigheter uppmuntrat mamman att lämna men som rätten tvingar barn att ha umgänge med.

Barn och unga utsätts även av personer utanför familjen. Det är barn som inte vågar berätta för någon att den där chatten med en snäll vuxen man har utvecklats till krav på att skicka nakenbilder och hot om vad som kan ske om barnet inte fortsätter skicka bilder. Det är unga tjejer som utsätts för våld i sin första relation och som inte vet vad de ska göra. Kramar har bytts ut mot slag. Längtan efter ett sms har förvandlats till skräck.

Vi har barn, framför allt pojkar, som borde vara i skolan men som i stället rekryterats av kriminella gäng. Vi har utsatta barn som placerats på statens låsta

boenden och som utsätts av personal. Små flickor med autism har fått tänder utslagna och ben brutna och blivit spottade på. Utsatta barn och unga som är omhändertagna av staten för att ges nya livschanser lämnar statens vård med större sår än vad de hade när de placerades.

Utsatta barns och ungas rätt till trygghet är vårt ansvar. Jag vill ta ansvar, fru talman. Men då måste vi våga ifrågasätta föräldrarätten. Föräldraskap handlar om ansvar och skyldigheter. Vi måste ställa krav på föräldrar som försummar sina barn och våga konstatera att de föräldrar som väljer att utöva våld mot barnet inte besitter den föräldraförmåga som barn har rätt till och behov av. Vi måste ta in och inse att en förälder som utövar våld är en gärningsperson och barnet ett brottsoffer. Först då kommer vi att kunna fatta de beslut som krävs för att skydda barnet och göra vad vi kan för att döma gärningspersonerna, som föräldrarna i allra högsta grad är och har valt att bli. Det finns inga förmildrande omständigheter när barn utsätts för våld av en förälder eller båda föräldrarna, föräldrar vars viktigaste uppgift är att ge sitt barn kärlek och trygghet.

Fru talman! Dagens absurda föräldrarätt leder till att utsatta barn tvingas bevisa så oerhört mycket för att få det stöd och skydd de har rätt till och behov av. Samtidigt har vårdnadshavare inte alls samma krav på sig att bevisa att det barnet sagt inte stämmer.

Liberalerna kräver att morgondagens politik ska genomsyras av ett tydligt barnrättsperspektiv. Därför är det viktigt att vi vuxna skickar signaler till barn om att vi vill veta. Under min tid på Länsstyrelsen Östergötland fick jag i uppdrag att ta fram kampanjer för arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck. Jag tror att liknande kampanjer måste tas fram för att barn ska känna att det finns en tydlig lagstiftning som står på deras sida. Talar man med barn ger de tydligt uttryck för att de vill att vi ska beskriva den verklighet de lever i. De vill att vi ska berätta var de kan få hjälp, och framför allt vill de att vi ska ge dem framtidstro på att det kan bli bättre.

Fru talman! Eftersom vi debatterar utsatta barns och ungas villkor och socialtjänstens roll måste jag ta upp den fruktansvärda hatkampanj som svensk socialtjänst utsätts för. De välorganiserade lögnerna som sprids om svensk socialtjänst måste tas på stort allvar. Attacken på svensk socialtjänst är en attack på allas vår frihet.

I vårt land ska ingen kunna stoppa barn och unga från att erhålla sina rättigheter enligt lagen och få stöd och skydd av socialtjänsten när familjen sviker. Vi som ansvariga politiker måste försvara de socialsekreterare vars uppdrag är att gå i första ledet för att exempelvis skydda barn och unga från föräldrar som utövar våld och förtryck.

Myndigheten för psykologiskt försvar varnar för att denna påverkanskampanj riktar sig mot säkerheten i Sverige.

Fru talman! Sverige är ett nytt land med nya utmaningar, och det behövs en politik som utgår från en ny verklighet. Denna verklighet blev även tydlig under de

fruktansvärda upploppen mot polisen under påskhelgen – upplopp där mammor och pappor deltog tillsammans med sina barn.

Varken politiken, lagstiftningen eller våra myndigheter har hängt med i denna förändring. Sverige behöver politiker som ser utvecklingen komma och som möter den med pragmatisk politik, inte politiker som gång på gång låter sig överraskas av verkligheten. Insikt, analys och handlingskraft krävs. Så skapar vi rätt förutsättningar för alla barn och unga. Så ser vi till att skapa framtidstro.

Jag yrkar bifall till reservation 5.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 31 maj.)

§ 17 Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om återhämtning och resolution av centrala motparter

Finansutskottets betänkande 2021/22:FiU32
Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om återhämtning och resolution av centrala motparter (prop. 2021/22:169)
föredrogs.

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 31 maj.)

§ 18 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 18 maj

2021/22:500 Antagning till skolor
av *Roza Güclü Hedin* (S)
till statsrådet Lina Axelsson Kihlblom (S)
2021/22:501 Tillgången på konsumentvägledning
av *Jon Thorbjörnson* (V)
till statsrådet Max Elger (S)
2021/22:502 Hatbrott mot svenskar
av *Pontus Andersson* (SD)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

§ 19 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 18 maj

2021/22:1600 Riktlinjer för kunskap om stavning och grammatik
av *Markus Wiechel* (SD)
till statsrådet Lina Axelsson Kihlblom (S)

2021/22:1601 Fler anstaltsplatser i Sörmland

av *Adam Marttinen* (SD)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:1602 Kriminalisering av rymningar

av *Adam Marttinen* (SD)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:1603 Kasserade vaccindoser

av *Markus Wiechel* (SD)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2021/22:1604 Kritik mot regeringens hantering av skyddsutrustning

av *Markus Wiechel* (SD)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2021/22:1605 Ekocid och Stockholm+50

av *Jens Holm* (V)
till klimat- och miljöminister Annika Strandhäll (S)

2021/22:1606 Krimtatarernas extra utsatta situation under rysk ockupation

av *Anders Österberg* (S)
till statsrådet Matilda Ernkrans (S)

§ 20 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 18 maj

2021/22:1542 Högsta domstolens abortmotstånd i USA

av *Yasmine Posio* (V)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2021/22:1544 Advokater som avböjer uppdrag som särskild företrädare för barn

av *David Josefsson* (M)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:1549 Läkemedel till Ukraina

av *Markus Wiechel* (SD)
till statsrådet Matilda Ernkrans (S)

2021/22:1547 Betydelsen av friskfaktorer tidigt i livet

av *Ulrika Jörgensen* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2021/22:1546 En jämlik obesitasvård

av *Ulrika Jörgensen* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2021/22:1545 Relationen mellan Baltikum och Norden

av *Lars Püss* (M)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2021/22:1548 Kejsarsnitt för förlossningsrädda

av *Markus Wiechel* (SD)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2021/22:1553 Svenska romers rätt till upprättelse

av *Anders Österberg* (S)
till kulturminister Jeanette Gustafsdotter (S)

2021/22:1552 A-traktorer

av *Lars Beckman* (M)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2021/22:1550 Tryggad gödsel försörjning

av *Daniel Bäckström* (C)
till statsrådet Anna-Caren Säterberg (S)

2021/22:1555 Konsulärt stöd till svenskar under nedstängning

av *Markus Wiechel* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2021/22:1556 Kinesiskt ägande av vindkraft

av *Markus Wiechel* (SD)
till statsrådet Khashayar Farmanbar (S)

2021/22:1551 Otrygghet för hyresgäster

av *Mikael Eskilandersson* (SD)
till statsrådet Johan Danielsson (S)

2021/22:1554 Skolsäkerheten i svenska skolor

av *Jörgen Grubb* (SD)
till statsrådet Lina Axelsson Kihlblom (S)

2021/22:1572 Bristande förkunskaper hos nya studenter

av *Robert Stenkvist* (SD)
till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2021/22:1557 Öppna gränser mellan de nordiska länderna

av *Kjell-Arne Ottosson* (KD)
till statsrådet Anna Hallberg (S)

2021/22:1561 Migrationsverkets handläggning av ärenden med apatiska barn

av *Maria Malmer Stenergard* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2021/22:1562 Förbud mot utländska investeringar inom skyddsvärda områden

av *Mattias Bäckström Johansson* (SD)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:1558 Regeringens agerande med anledning av tillkännagivanden som rör sjöfarten

av *Hampus Hagman* (KD)
till finansminister Mikael Damberg (S)

2021/22:1570 Digitala vigselbevis

av *Ola Johansson* (C)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:1565 Isbrytare

av *Jimmy Ståhl* (SD)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2021/22:1560 Turkiets aggression i norra Irak

av *Markus Wiechel* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2021/22:1567 Effektivare hantering vid utbetalning av ersättning till brottsoffer

av *Angelica Lundberg* (SD)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:1559 Inrättandet av ett House of Sweden i Taipei

av *Hampus Hagman* (KD)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2021/22:1568 Verkställande av att inrätta ett House of Sweden i Taipei

av *Markus Wiechel* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2021/22:1563 Uppföljning av priset på drivmedel efter skattesänkningen

av *Rasmus Ling* (MP)
till finansminister Mikael Damberg (S)

2021/22:1564 Den enskildes inflytande i samrådsprocessen

av *Mikael Larsson* (C)

till klimat- och miljöminister Annika Strandhäll (S)

2021/22:1569 Återbetalningskrav för redan utförd assistans

av *Carina Ståhl Herrstedt* (SD)

till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2021/22:1571 Skatteverkets handläggningstider för bouppteckningar

av *David Josefsson* (M)

till finansminister Mikael Damberg (S)

§ 21 Kammaren åtskildes kl. 16.12.

Sammanträdet leddes
av andre vice talmannen från dess början till och med
§ 10 anf. 11 (delvis),
av talmannen därefter till ajourneringen kl. 13.55,
av förste vice talmannen därefter till och med § 15 och
av tredje vice talmannen därefter till dess slut.

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll	1
§ 2 Anmälan om kompletteringsval	1
§ 3 Anmälan om gruppleddare för partigrupp	1
§ 4 Anmälan om ersättare för gruppleddare för partigrupp	1
§ 5 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
§ 6 Ärende för hänvisning till utskott	1
§ 7 Val och beslut i kommuner och regioner	1
Konstitutionsutskottets betänkande 2021/22:KU36.....	1
Anf. 1 ERIK OTTOSON (M)	1
Anf. 2 PER-ARNE HÅKANSSON (S)	2
(Beslut fattades under § 15.)	3
§ 8 Kommunala och regionala frågor	3
Konstitutionsutskottets betänkande 2021/22:KU34.....	3
Anf. 3 ERIK OTTOSON (M)	3
Anf. 4 LARS ANDERSSON (SD)	4
Anf. 5 PER SCHÖLDBERG (C)	4
Anf. 6 NINA LUNDSTRÖM (L)	5
Anf. 7 PER-ARNE HÅKANSSON (S)	6
(Beslut fattades under § 15.)	7
§ 9 Bättre tillgång till finansiell information i brottsbekämpningen	7
Justitieutskottets betänkande 2021/22:JuU39	7
(Beslut fattades under § 15.)	7
§ 10 Skärpt straff för gravfridsbrott	7
Justitieutskottets betänkande 2021/22:JuU43	7
Anf. 8 GUSTAF LANTZ (S).....	7
Anf. 9 LOUISE MEIJER (M).....	8
Anf. 10 MALIN BJÖRK (C)	9
Anf. 11 LOUISE MEIJER (M) replik.....	9
Anf. 12 MALIN BJÖRK (C) replik	10
Anf. 13 LOUISE MEIJER (M) replik.....	10
Anf. 14 MALIN BJÖRK (C) replik	10
Anf. 15 LINDA WESTERLUND SNECKER (V)	10
Anf. 16 LOUISE MEIJER (M) replik.....	11
Anf. 17 LINDA WESTERLUND SNECKER (V) replik	11
Anf. 18 LOUISE MEIJER (M) replik.....	11
Anf. 19 LINDA WESTERLUND SNECKER (V) replik	12
Anf. 20 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD)	12
Anf. 21 PONTUS ANDERSSON (SD)	13
(Beslut fattades under § 15.)	13
§ 11 Sekretess för ljuddämpare	13
Justitieutskottets betänkande 2021/22:JuU32	13
(Beslut fattades under § 15.)	13
§ 12 Socialtjänstfrågor – barn och unga	13
Socialutskottets betänkande 2021/22:SoU18.....	13
Anf. 22 MATS WIKING (S)	13
Anf. 23 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M)	14
Anf. 24 LINDA LINDBERG (SD).....	16
(forts. § 16)	17
Ajournering	17
Återupptaget sammanträde	17
§ 13 Frågestund	17
Anf. 25 FÖRSTE VICE TALMANNEN	17
<i>Byggtiden för havsbaserad vindkraft</i>	<i>17</i>
Anf. 26 CARL-OSKAR BOHLIN (M).....	17
Anf. 27 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S).....	17

Anf. 28 CARL-OSKAR BOHLIN (M).....	17
Anf. 29 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S).....	17
<i>Utvisningsdömda personer som begår brott</i>	17
Anf. 30 LUDVIG ASPLING (SD)	17
Anf. 31 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S)	18
Anf. 32 LUDVIG ASPLING (SD)	18
Anf. 33 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S)	18
<i>Redundans och säkerhet i bredbandsutbyggnaden</i>	18
Anf. 34 MIKAEL LARSSON (C)	18
Anf. 35 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S).....	18
Anf. 36 MIKAEL LARSSON (C)	18
Anf. 37 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S).....	18
<i>Utbyggnad av laddinfrastrukturen</i>	19
Anf. 38 JESSICA THUNANDER (V).....	19
Anf. 39 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S).....	19
Anf. 40 JESSICA THUNANDER (V).....	19
Anf. 41 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S).....	19
<i>Åtgärder för avvisning och utvisning</i>	19
Anf. 42 HANS EKLIND (KD)	19
Anf. 43 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S)	19
Anf. 44 HANS EKLIND (KD)	19
Anf. 45 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S)	20
<i>Ringhals och elpriserna i södra Sverige</i>	20
Anf. 46 ARMAN TEIMOURI (L).....	20
Anf. 47 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S).....	20
Anf. 48 ARMAN TEIMOURI (L).....	20
Anf. 49 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S).....	20
<i>Jordbruksmark och gruvdrift</i>	20
Anf. 50 REBECKA LE MOINE (MP)	20
Anf. 51 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S)	20
Anf. 52 REBECKA LE MOINE (MP)	20
Anf. 53 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S)	21
<i>Den havsbaserade vindkraftens potential</i>	21
Anf. 54 MATTIAS JONSSON (S)	21
Anf. 55 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S).....	21
Anf. 56 MATTIAS JONSSON (S)	21
Anf. 57 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S).....	21
<i>Lagändringar för investeringar i kärnkraft</i>	21
Anf. 58 KJELL JANSSON (M).....	21
Anf. 59 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S).....	21
<i>Reglerna för prisinformation</i>	22
Anf. 60 OLA JOHANSSON (C)	22
Anf. 61 Statsrådet MAX ELGER (S).....	22
Anf. 62 OLA JOHANSSON (C)	22
Anf. 63 Statsrådet MAX ELGER (S).....	22
<i>Turkiets krav för svenskt Natomedlemskap</i>	22
Anf. 64 YASMINE POSIO (V)	22
Anf. 65 Utrikesminister ANN LINDE (S).....	22
Anf. 66 YASMINE POSIO (V)	22
Anf. 67 Utrikesminister ANN LINDE (S).....	22
<i>Ahmadreza Djalali</i>	23
Anf. 68 SOFIA DAMM (KD)	23
Anf. 69 Utrikesminister ANN LINDE (S).....	23
Anf. 70 SOFIA DAMM (KD)	23
Anf. 71 Utrikesminister ANN LINDE (S).....	23
<i>Islamisters vigselrätt</i>	23
Anf. 72 ROBERT HANNAH (L)	23
Anf. 73 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S)	23
Anf. 74 ROBERT HANNAH (L)	23
Anf. 75 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S)	23

<i>Reglerna för arbetskraftsinvandring</i>	24
Anf. 76 EVA LINDH (S).....	24
Anf. 77 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S)	24
Anf. 78 EVA LINDH (S).....	24
Anf. 79 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S)	24
<i>Parallellsamhällen och svensk lag</i>	24
Anf. 80 ANN-CHRISTINE FROM UTTERSTEDT (SD)	24
Anf. 81 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S)	24
<i>Ytterligare svenskt stöd till Ukraina</i>	24
Anf. 82 KERSTIN LUNDGREN (C)	24
Anf. 83 Utrikesminister ANN LINDE (S)	25
<i>Offentliga medel till antidemokratiska rörelser</i>	25
Anf. 84 ROGER HADDAD (L)	25
Anf. 85 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S)	25
<i>Utbyggnaden av vindkraft i södra Sverige</i>	25
Anf. 86 MAGNUS MANHAMMAR (S)	25
Anf. 87 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S).....	25
<i>En likvärdig bolånemarknad i hela landet</i>	25
Anf. 88 ERIC WESTROTH (SD).....	25
Anf. 89 Statsrådet MAX ELGER (S).....	26
<i>Överskudsättning</i>	26
Anf. 90 MUBARIK MOHAMED ABDIRAHMAN (S)	26
Anf. 91 Statsrådet MAX ELGER (S).....	26
<i>Regeringens energipolitik</i>	26
Anf. 92 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD).....	26
Anf. 93 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S).....	26
<i>Digitalisering och tillväxt i norra Sverige</i>	27
Anf. 94 JASENKO OMANOVIC (S).....	27
Anf. 95 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S).....	27
<i>Särslagstiftning för lotteriförsäljning</i>	27
Anf. 96 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD).....	27
Anf. 97 Statsrådet MAX ELGER (S).....	27
<i>Svenskars rätt till konsulär hjälp</i>	27
Anf. 98 MARKUS WIECHEL (SD)	27
Anf. 99 Utrikesminister ANN LINDE (S).....	27
Ajournering	28
Återupptaget sammanträde	28
§ 14 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 18 maj	28
NU27 Sveriges energiförsörjning och import av rysk energi	28
NU28 Subsidiaritetstest av kommissionens förslag till direktiv om tillbörlig aktsamhet för företag i fråga om hållbarhet	28
SoU16 Folkhälsofrågor	28
SoU17 E-hälsa m.m.	29
SoU26 Nya regler för organdonation	30
§ 15 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde	30
KU36 Val och beslut i kommuner och regioner	30
KU34 Kommunala och regionala frågor.....	30
JuU39 Bättre tillgång till finansiell information i brottsbekämpningen.....	31
JuU43 Skärpt straff för gravfridsbrott.....	31
JuU32 Sekretess för ljuddämpare	31
§ 16 (forts. från § 12) Socialtjänstfrågor – barn och unga (forts. SoU18)	31
Anf. 100 MATS WIKING (S) replik	31
Anf. 101 LINDA LINDBERG (SD) replik.....	31
Anf. 102 MATS WIKING (S) replik	32
Anf. 103 LINDA LINDBERG (SD) replik.....	32

Anf. 104 SOFIA NILSSON (C).....	32
Anf. 105 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V).....	33
Anf. 106 PIA STEENSLAND (KD).....	33
Anf. 107 JUNO BLOM (L)	34
(Beslut skulle fattas den 31 maj.).....	35
§ 17 Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om återhämtning och resolution av centrala motparter	35
Finansutskottets betänkande 2021/22:FiU32	35
(Beslut skulle fattas den 31 maj.).....	35
§ 18 Anmälan om interpellationer	35
§ 19 Anmälan om frågor för skriftliga svar	35
§ 20 Anmälan om skriftliga svar på frågor	36
§ 21 Kammaren åtskildes kl. 16.12.	37